

לקראת שבת מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 329

פנינים לפרשת במדבר

צריך להבין שלא היה לו 'נערווין'. הוא היה האדם הרגוע והשלו ביותר שהכרתי בעולם, למרות יראת השמים העצומה שלו ודקדוק ההלכה בדקויות שלא בנמצא, היה ברוגע מופלא. מה שצריך לעשות, עושים

שיחה מרתקת במעון בנו הגדול של רשכבה"ג מרן שר התורה זיע"א יבלח"ט הגאון רבי אברהם ישעי' קניבסקי שליט"א ראש כולל 'ארחות יושר', על ששים שנות חיים בצילו של האבא מרן שר התורה זיע"א

"ראשי אלפי ישראל הם" (במדבר א', ט"ז)

ראשית דבר ביקשנו לברר: כיצד היתה ההרגשה לגדול בצל ענקיים גדולי תורה מופלגים, הסבא מרן בעל הקהילות יעקב זצוק"ל והאבא מרן שר התורה זיע"א?

כילדים, חשבנו שיש לנו איזו זכות מיוחדת, גרנו בשכונה עם הרבה תלמידי חכמים ואנשים גדולים, כמובן שידענו שסבא מרן הסטייפלער הוא גדול הדור וכו', אבל לא חשבנו שיש לנו אישית, כילדים איזו 'פריבילגיה' מיוחדת. היינו ילדים ככל הילדים. כאשר גדלנו והבנו יותר, ידענו שעלינו לנצל את הזכות המיוחדת הזו, ללמוד מדרכיו ולהתחמם לאורו.

פריבילגיה לא היתה אבל 'מחייב' היה גם היה, תמיד היה מי שיזכיר "אתה נכד של מרן הסטייפלער, איך אתה מתנהג?"... אבל מעולם לא עלה בדעתנו להתגאות בכך או לבקש איזו שהיא הקלה או טובה בגלל הייחוס המפואר.

מרן הסטייפלער זיע"א היה "א גוטער זיידע", התחממנו בחיקו ובאברתו יסך לן, תמיד דאג ותמיד הרעיף אהבה, התעניין בנכדים, בלימודם ובמעשיהם. דווקא אצל האבא הכ"מ החינוך כלפינו כבנים היה יותר תובעני יחסית, היה את הימין מקרבת אבל היה את השמאל תובעת ואת ה'מכה על קדקדו ואומר לו גדל!

אבל היה כאמור את הימין מקרבת. כשהיינו ילדים תמיד היה משחק איתנו בשעשועי חידות וחיפוש ספרים, מרכיב על הכתפיים, לוקח אותנו לים וכדומה, הוא היה מאוד מעורב בחיינו. אמנם בעיקר בצד של לימוד התורה - אך לא רק.

בציווי האב: קריאת העיתון היומי...

אם יורשה לשאול: מה ההבדל בין מרן הסטייפלער זצוק"ל למרן שר התורה זצוק"ל? במה מתבטא השוני ביניהם? האמת היא - מהרהר הגרא"ש - כמובן שבסופו של דבר שניהם כיוונו לדבר אחד, ללמוד וללמוד וללמוד ושוב ללמוד!! אלא שהיה הבדל ביניהם בצורה ובדרך, בסגנון ובהנהגה. זה התבטא גם במענה לשואלים. מרן הסטייפלער זיע"א היה משיב לפעמים בדבר מתוך דבר, והאבא הכ"מ היה יותר עונה במענה קצר רק את ה'למעשה'. למשל, פעם שאלתי את מרן הסטייפלער זצוק"ל בעניין לבישת טלית קטן. היה זה זמן לא רב אחרי שהתחתנתי ורציתי ללבוש ציצית ארוכה, בשיעור גדול, כמו שהחמיר מרן הסטייפלער עצמו.

זכר' בליל שבת, היה נוהג ללכת לאחל מזל טוב ולקח עמו אותנו הבנים. באחת הפעמים, ישב לידנו תלמיד חכם אחד בשמחת שלום זכר, ודיבר עם אבא בדברי תורה, הוא הקשה קושיה על הרמב"ם, ותירץ את הקושיה ע"י פלפול ארוך ונפלא.

לאחר דקות ארוכות, משסיים אותו תלמיד חכם לומר את ה"שטיקל תורה" שלו, השיב לו האבא הכ"מ: יש שם טעות סופר ברמב"ם, תראה בדפוסים החדשים שכבר תיקנו את זה", וכך במילים ספורות נפלה הקושיה וממילא נפל כל הפלפול המיותר. אחד הבנים לא הצליח לשלוט בעצמו וצחק למראה פניו הנפולות של אותו אדם שנשאר בפה פתוח ובלי 'חבורה'. לאחר שיצאנו מהמקום פנה אבא אל אותו בן שצחק ואמר: "אתה צוחק על אנשים? אתה פוגע? מעכשיו ולמשך שנה לא אקח אותך לשלום זכר", אבא עמד בדבריו, שנה שלימה הלה נשאר בבית בליל שבת, כמובן שהלקח נטמע בו ונצרב בנשמתו...

מאידיך, היה פעם שהעניש אותי בטעות, לאחר שחשד שעשיתי מעשה מסויים ללא רשות, ולאחר שהעניש אותי התברר לו שהיה זה ברשות האמא, הוא הרגיש צורך לפצות אותי על כך, לכן קרא לי ואמר: "בוא, אני אצייר לך את המנורה", ואכן ישב עמי כחצי שעה, וצייר במתינות את המנורה עם גביעיה כפתוריה ופרחיה באומנות של ממש... בהחלט היה בזה פיצוי הולם...

כל' האדם!

רבים שואלים כיצד ניתן להבין שהמתמיד הגדול שחס על כל רגע ורגע מזמנו, קיבל כ"כ הרבה זמן, כ"כ הרבה אנשים, ורבים מהם הטרידו הרי בדברים של מה בכך...

צריך להבין שלא היה לו 'נערווין'. הוא היה האדם הרגוע והשלו ביותר שהכרתי בעולם, למרות יראת השמים העצומה שלו ודקדוק ההלכה בדקויות שלא בנמצא, היה ברוגע מופלא. מה שצריך לעשות, עושים.

ממילא, קיבל את כולם מפני שכך כתוב במשנה "הוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות". פעם שאלתי אותו כיצד מקבל אדם פלוני, שידעתי שעשה לו עוול גדול, בחיך וללא הבעה של כעס או תרעומת, והשיב לי במילים הנ"ל: 'הוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות!' בהדגשה על 'כל האדם'...

סיבה נוספת כנראה, אמר לי בהזדמנות אחרת כאשר הביע צער על שצריך ללכת לחתונות ואירועים שהיה מקפיד ללכת, שאלתי מדוע באמת הולך? אז השיב לי: "זה חסד", והוסיף: "אנחנו לא יודעים למה הקב"ה נותן לנו חיים, צריך לעשות חסד". לכן לא חס על זמנו, ובאמת 'מתוך שחסידיים היו תורתן משתמרת' הוא הספיק גם את הלימודים שלו, גם את כתיבת התשובות במכתבים הרבים לצד קבלת אלפי אנשים

זה היה מחזה מופלא, כיצד מי שניצל את זמנו במקסימום יש לו את השלווה העצומה לענות לכל ילד ששואל שאלה. זו הנהגה שלא מצאנו בהכרח אצל אחרים.

הכל נבע ממידת הביטחון הפנימית שלו. הוא היה רגוע גם בנוגע

ושאלתי אותו האם יש לחשוש בזה משום "יוהרא"? והוא השיב וענה לי: "יוהרא אין בזה אבל אתה הרי אברך צעיר, אתה צריך להתלבש יפה ומכובד, לא כמוני שאני כבר זקן, ויכול ללבוש בגדים 'מוזנחים'..." זו דוגמא לתשובה ששוברה בצידה...

במקרה אחר שאלתי, כשלמדתי בישיבה, לגבי נסיעה לקברי צדיקים בצפון האם לנסוע או לא. מרן הסטייפלער אמר לי אז: "אי אפשר לדעת איפה באמת יש קברי צדיקים, רוב הקברים הם סתם המצאות של משרד הדתות שבאים וקובעים שלט גדול על ציון תנא כזה או אחר, ומלבד קברים בודדים כמו רשב"י ועוד כמה, רובם כלל לא קברי צדיקים". וכך הסביר לי כמה אין טעם לנסוע. אבל לבסוף הוסיף ואמר לי: "אם אתה רוצה לנסוע, תתפלל גם עלי..."

לעומת זאת, האבא הכ"מ התשובות שלו תמיד היו חותכות, קצרות, מתומצתות, וענייניות. אולי זה נבע מכך שהאבא הכ"מ תמיד היה פרוש לגמרי מהעולם הזה ולא היה מודע בהתחלה 'לחולשות' ולקטנות המוחין של השואלים. מרן הסטייפלער היה יותר מעורב בין הבריות וממילא התשובות 'לקחו בחשבון' גם את החולשות שלהם. בספרו 'אורחות יושר' כתב האבא הכ"מ שמאז שהחלו להגיע אליו אנשים הוא התוודע יותר לבעיות של הציבור, ועל כן חיבור את ה'אורחות יושר' כדי שלא יצטרך להרחיב ולענות לכל אחד ואחד.

דרך אגב, האבא הכ"מ כל כך היה מנותק מהוויות העולם, עד שמרן הסטייפלער 'הכריח' אותו לקרוא את העיתון מידי בוקר, אז האבא הכ"מ היה עובר קצת מלמעלה על ה'מאורסים' וקצת 'כותרות', ושוכח מזה בדיוק דקה אחרי שהניח את העיתון...

חטא ו'עונשו'

הזכרתם קודם את החינוך התובעני, במה זה התבטא, והאם כך אחז בדעתו שצריך לחנך?

ראשית כל היה לנו את הדוגמא האישית הטובה ביותר, הן מהאבא והן מהאמא, בין בתורה ובין בחסד וכו'. אבל מלבד מה שראינו, אבא חונך ללימוד, לדעת, לא לבזבז את הזמן, וכשהיה צורך גם היה מעניש, לפעמים בחומרה. אך את דעתו האמיתית כיצד לחנך כתב בצורה בהירה וברורה בספרו הנפלא 'ארחות יושר', שם כתב שמצד אחד חובה לחנך ולהעניש כשצריך.

בספרו 'טעמא דקרא' כתב ווארט עצום לגבי אבשלום שנאמר "ולא עצבו אביו מעולם". והקשה האבא הכ"מ מדוע באמת לא עצבו אביו? מדוע דוד לא חונך את אבשלום? ומבאר שדוד לא עצבו כי לא היה צורך בכך, הוא התנהג כשורה, ובכל זאת אומר הנביא שהיה עליו למצוא איזה סיבה להענישו, להעיר לו, בכדי לחנכו לעתיד. מאידך, האבא הכ"מ כותב שיש לזיזר מאוד שלא להכות מתוך כעס, ולא להכות בחזקה כמו שאמרו בגמ' ב'בבא בתרא': 'כי מחית לינוקא לא תמחי אלא בערקתא דמסאני', כלומר מכה קלה שלא יזוק.

אולי אפשר דוגמא מדרך החינוך...

אתן לכם דוגמה כמה היה חשוב לו החינוך. כשהייתה שמחת 'שלום

"הייתה התונה אחת ששהיתי בה זמן רב. הייתי חלש ומותש ולא יכולתי לרקוד הרבה, ובכל זאת שהיתי שם כשעה. הגעתי בעיקר, לא בגלל מעלת החתן ובגלל שהוא בקשר קרוב עמי, אלא מפני שהיה לומד בשעות מאוחרות עם חברותא ליד מיטת הרבנית בבית החולים כדי שלא תישאר בלילות לבדה". וסיים: "הכרת הטוב, כפי שהורוני רבותי, היא מעל הכל!"

מאצילות הליכותיו של ראש ישיבת קריית מלך, הגאון רבי שמואל יעקב בורנשטיין זצ"ל

"וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת אֶהְרֵן וּמִשָּׁה" (במדבר ג', א')

'מלמד שכל המלמד את בן חבריו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו' (רש"י)

"למדתי בישיבה פלונית, וחפצתי לעבור לחברון-גאולה. באתי אל רבי שמואל יעקב וביקשתי להתקבל לישיבה. בפגישה זו הוא שאל אותי: מדוע אתה רוצה לעבור משיבתך אלינו? השבתי לו מיד: חפץ אני לשמוע ולקבל מראש-הישיבה!

הוא נהנה מאד מהתשובה. לא רק מראה פניו לימד אותי על כך, אלא הוא גם אמר זאת בפירושו. אבל ההנאה הגדולה לא היתה מההשתוקקות שלי ללמוד אצלו ולהיות תלמידו - אלא מדבר אחר בכלל... וכך הסביר לי: 'אני נהנה שבחור אינו מוציא לעז ואינו מקטרג על הישיבה שממנה בא. הוא לא אומר 'בישיבה ההיא חסר ענין פלוני או לא בסדר דבר אלמוני, ועל כן אני חפץ לבוא לכאן', אלא אומר 'אני רוצה לבוא לכאן בגלל ענין פלוני שיש כאן' ותו לא. מתשובה כזו אני נהנה!' וזו היתה השיחה המוסרית הראשונה ששמעתי ממנו..."

מעשה נאה ומאלף זה ראוי לפתוח את היריעה לדמותו של הגאון הגדול רבי שמואל יעקב זצוק"ל, שכל ימיו אשר חיה הרביץ בתלמידיו תורה לצד יראה והנהגה טהורה, כאשר מצידו עומד הוא עליהם, בחינת 'הוא היה אומר', ונאה מקיים את אשר נאה דורש.

כתמר וכארז

נוסח הברכות של רבי שמואל יעקב למבקשי ברכותיו, היה: "שתהא נפשך חושקת בתורה, ותגדל תלמיד חכם אמיתי". ומיהו תלמיד חכם אמיתי? תלמיד חכם אמיתי, אמר, הוא מי שיש לו חוט המשולש של שלושת אלו: תורה, יראת שמים, ומידות טובות מידות טובות, הנהגה נכונה בין אדם לחבירו, זהירות בכבוד הזולת - כל אלו היוו עבור רבי שמואל יעקב אבן בוחן לכל האדם כולו. 'עלינו לדעת', היה אומר, 'כי הגשמיות של השני היא הרוחניות שלנו'.

בשמחת בר-מצוה אצל תלמיד, בה השתתף רבי שמואל יעקב, לחש בעל השמחה לצלם כי ינסה להשיג תמונת תקריב איכותית מרבו, על מנת שיוכל להגדילה ולתלותה בביתו. הצלם בתמימותו

לא חשב פעמיים. ניגש לרבי שמואל יעקב עצמו, ושאל אותו אם יסכים להצטלם באופן שביקש בעל השמחה... רבי שמואל יעקב לא הרהר ולו שניה אחת. 'ודאי ודאי' השיב. מיד נעמד, יישר את כובעו, יישר את קמטי חליפתו, סידר קלות את זקנו, ושאל את הצלם אם המראה מתאים לדרישות...

סיפור זה אופייני לרבי שמואל יעקב מאוד. עם כל הנכבדות שאפפה אותו, וביודעו גם כבוד התורה מהו - עם כל זאת בער בו רצון להיטיב לזולת, ועבור זאת היה מוכן למסור את עצמו. אם פלוני רוצה תמונה ממנו, הוא יעשה הכל כדי לסייע לו להשיג אותה.

ההטבה לאחרים היתה אצל רבי שמואל יעקב מקור הנאה. עקב בעיות רפואיות, היה רבי שמואל יעקב אסור באכילת מאכלים מסויימים. כל מכיריו וידידיו לאורך כל השנים, מספרים כיצד כיבד אותם בעוגיות ומעדנים האסורים לו באכילה, באומרו להם: 'מאכלים אלו אסורים עלי; ההנאה היחידה שיש לי מהם, זוהי לראות אחרים האוכלים אותם... אל תקחו ממני הנאה זו!'

מדרגת האדם

בלילות שבת היה רבי שמואל יעקב מוסר שיעור-חומש בביתו. השיעור התקיים מיד לאחר הסעודה. אחד מבני הישיבה שלא היה רגיל להשתתף בשיעור החומש, הוזמן לסעודת שבת אצל

היה הוא והרבנית מרבים בהבאת אורחים לסעודת השבת. הבאה זו היתה בשפע רב - עיתים וסעדו על שולחנם עוד כשלושים איש! סעודות אלו היו אצל רבי שמואל יעקב בגדר עבודת קודש. הוא היה מרבה לומר בהם 'מאמרים' עמוקים מענייני פרשת השבוע ועניינים אחרים, כמו כן היה משורר עם הציבור הגדול שירי דבקות. והנה אירע פעם כי במשך שלושה חודשים רצופים, לא הזמינו רבי שמואל יעקב והרבנית אל סעודת השבת אף לא אורח אחד! את כל הסעודות במשך הזמן הזה אכלו הם לבדם; שני אנשים ליד שולחן אחד, בליל שבת, בשבת בבוקר, ובסעודה השלישית. כך במשך שלושה חודשים. מה אירע?

אח"כ נודע הדבר: שכן אחד בביתם הגיע לידי מצב כלכלי קשה ביותר. הדבר נודע לרבי שמואל יעקב, והוא סיפר על כך לרבנית. הוא חיווה דעתו, כי מן הראוי שהם ינסו לשקם את המשפחה על ידי תמיכה קבועה במשך שלושה חודשים. שאלה הרבנית: וכי מהיכן נעמוד בכל ההוצאות הללו? הציע רבי שמואל יעקב כי במשך תקופה זו ימנעו מאירוח אורחים, ואת הכסף שיחסכו, יתמונו לאותו שכן! כה נחוצות היו סעודות-רבות משתתפים אלו עבור רבי שמואל יעקב והרבנית, אבל כדי לסייע לאותה משפחה עמדו וויתרו עליהן...

'בכל ברכה וברכה בשמונה עשרה', אמר רבי שמואל יעקב פעם ברגע של גילוי לב, 'אני מכוון על הצרות של האנשים הקשורות לברכה זו'. 'אותך אני מזכיר בכל תפילה', אמר פעם לתלמיד. 'מאז שאשתך חלתה, אין תפילה שאינני מזכירה', שמע ממנו תלמיד אחר. 'למעלה מארבע שנים, יום ללא יוצא מן הכלל, התפללתי על צרתו של פלוני', סיפר בהזדמנות אחרת.

רבים מידידי גילו בדיעבד כי הוא מתפלל בהזכרת שמם באופן קבוע. ולא רק מתפלל - אלא שופך דמעות עבורם. היה אומר שמכוון ב'מלך עוזר ומושיע' על כל הבחורים המבוגרים שזקוקים לזיווג. כשעלה לתורה עשה 'מי שברך' עבור החולים, אלו שהכיר ואלו שביקשוהו להעתיך עבורם. הוא הקריא רשימה ארוכה מאד של כל השמות על פה, שם החולה ושם האם.

"ופניהם איש אל אחיו"

חברות אמיתית כיצד? רבי שמואל יעקב היה אדם חברותי מאד. חברים רבים היו לו, וכלפי כל אחד מהם חש כאח. ולא רק הוא חש כך כלפי אחרים, אלא גם רבים אחרים חשו כלפיו כאחים ורעים קרובים, ואלו היו מכל הגילאים, צעירים ומבוגרים.

בהקשר זה היה רגיל רבי שמואל יעקב להביא את דברי הבעל הטורים, על הפסוק "והיו הכרובים פורשי כנפיים למעלה, סוככים בכנפיהם על הכפורת, ופניהם איש אל אחיו, אל הכפורת יהיו פני הכרובים". על פסוק זה כותב בעל הטורים 'כמו שני חברים שנושאים ונותנים בדברי תורה'. מה פשר הדברים? מדוע 'פניהם איש אל אחיו' מוכרח להיות באופן של חברים העוסקים בתורה?

**במשך שלושה חודשים רצופים,
לא הזמינו רבי שמואל יעקב
והרבנית אל סעודת השבת אף
לא אורח אחד! את כל הסעודות
במשך הזמן הזה אכלו הם
לבדם; שני אנשים ליד שולחן
אחד, בליל שבת, בשבת בבוקר,
ובסעודה השלישית. מה אירע?**

רבי שמואל יעקב. רבי שמואל יעקב הבין אל נכון כי הבחור יחוש אי נעימות לעזוב את הבית מיד אחרי הסעודה מבלי להשתתף בשיעור. על כן, מיד אחר הסעודה, פנה אליו ואמר לו: אין שייכות בין הסעודה לשיעור; אם אינך רגיל להשתתף בשיעור, יכול אתה לחוש בנוח ולחזור מיד לשיבה...

בחור ליווה את רבי שמואל יעקב בדרכו. בידו של רבי שמואל יעקב היה תיק כבד, והבחור התנדב לקחתו. רבי שמואל יעקב סירב; איני רוצה להשתמש בתלמיד חכם... בהמשך הדרך חזר בו רבי שמואל יעקב: "הלא הנך עומד בעונת השידוכים. ובכן, הבה נתאר לעצמנו כי משהו מביט בכך בשעה זו ורואה אותך מהלך לצד אדם עם זקן לבן, ובעל הזקן הלבן נושא תיק כבד, ואתה פוסע לידו בידיים ריקות... כיצד יראה הדבר? אין מנוס אלא שתיטול את התיק..."

יעקב מצב בריאותו, ועל פי הוראת הרופא, לא היה רבי שמואל יעקב צם בתעניות שבמהלך השנה. למרות שכל סובביו ידעו מכך, בכל זאת נוהר היה בעקשנות שלא לאכול בפני אחרים המתענים. לעיתים נצרך היה לבקש את הנוכחים לצאת, כדי שיכול לאכול:

'אין אפשר לאכול בפני אנשים השרויים בתענית?' ומעניין לעניין: מצב בריאותו של רבי שמואל יעקב לא איפשר לו לעלות במדרגות במהרה, ועל כן היה עולה לאיטו. (לעיתים היה מתבטא תוך כדי כך, ובחיוך, כי כבר אמר מרן הגאון רבי חיים שמואלביץ זצוק"ל, לגבי עניינים רוחניים, כי קל לרדת וקשה לעלות...) ביום השבת, כאשר היה שב מהתפילה בשיבה עם קבוצת בחורים שבאו לסעוד עמו על שולחנו, היה מסיט את עצמו לצדדים, ואומר להם: אני עולה לאיטי. אל נא תתעכבו בגללי. עלו לביתו והמתינו לי שם!

הסוד שהתגלה

ביתו של רבי שמואל יעקב היה, כידוע, בית ריק מילדים, משום כך

ביאר רבי שמואל יעקב: התקשרות בין אדם לאדם באה על ידי דיבור. אם תוכן הדיבור הוא עניינים פשוטים - אף ההתקשרות היא פשוטה וחיצונית. אבל אם היא באה על ידי דיבור בתורה ובחכמה, שזהו עיקרו של הדיבור, ההתקשרות עמוקה ופנימית יותר, ונוצר בין המדברים חיבור מושלם.

היות ופני הכרובים איש אל אחיו, באה לסמל את החיבור בין הקב"ה לישראל, שהוא חיבור עמוק ביותר, ולפיכך אין למשול לה אלא חיבור 'איש אל אחיו' שבא על ידי דברי תורה, שכאמור הוא החיבור הגמור והמושלם.

והוסיף רבי שמואל יעקב: נקודה זו המתבארת בבעל הטורים, יכולני להוכיח אותה מקורות חיי. היו לי חברים וידידים רבים במשך כל השנים, מהם שגיליתי להם מסתריי וסודותיי. אמנם, במהלך השנים לא נשאר הרבה מאותן חברויות. חברים באו וחברים הלכו, ואלו התחלפו באלו. רק אותם אלו שחברותנו היתה מיוסדת על דיבור בדברי תורה - רק הם נותרו חברים לעד. עם אלו, אף אם במשך שנים לא נפגשנו ולא שוחחנו - כאשר חזרנו ונתראנו זה עם זה, צפה ועלתה מיד החברות העזה והפנימית שנוצרה בינינו על ידי דברי התורה!

ברכה או הודאה?

כשהיה נשאל אימתי יש ללכת לחתונה של חבר, היה משיב: היסוד של הכל הוא הכרת טובה. למדתם יחד? היה לכם קשר מיוחד? נהנית ממנו עצה ותושיה? עליך להשתתף בשמחתו.

'היתה חתונה אחת', סיפר, 'ששהיתי בה זמן רב. הייתי חלש ומוותש ולא יכולתי לרקוד הרבה, ובכל זאת שהיתי שם כשעה. הגעתי בעיקר, לא בגלל מעלת החתן ובגלל שהוא בקשר קרוב עמי, אלא יותר מזה - מפני שהיה לומד בשעות מאוחרות עם חברותא ליד מיטת הרבנית בבית החולים כדי שלא תישאר בלילות לבדה'. וסיים: 'הכרת הטוב, כפי שהורוני רבותי, היא מעל הכל, והיא החשבון

העיקרי בכל השאלות מסוג זה! כשהיה רבי שמואל יעקב מדריך חתנים מהישיבה, היה אומר להם כי עליהם להודות לאשה ולהכיר לה טובה על כל דבר ודבר. 'אין לכם', היה אומר, 'לקבל את מעשיה כמובנים מאליהם; עליכם להכיר לה טובה כאילו לא מגיע לכם דבר'.

פעם, אחרי 'יישר כח' לבבי שקיבל אחד התלמידים, והיה זה עקב עניין פעוט ביותר שעשה עבור רבי שמואל יעקב, הביע התלמיד את פליאתו על הצורך בהודאה זו. רבי שמואל יעקב ענה לו לשיטתו, כי אין כאן קושיא - 'יישר כח' אינה אלא ברכה שיתחזק כוחו של המסייע. והראיה, הוסיף, שר' אהרן הוניגסברג (מנהלה של 'קריית מלך' שהיה איש חסדו של רבי שמואל יעקב), אחר שאומרים לו 'יישר כח' הוא עונה אמן... והרי לברך אפשר תמיד, ובפרט כשמישהו עשה לך טובה...

(מתוך מוסף שבת קודש יתד נאמן בהר תשפ"ב)

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992* או 077-2222-666

היה לרבינו הסכם 'יששכר וזבולון' עם ר' טוביה שפיגל ז"ל מבני ברק, איש יקר ונדיב לב, שהתפרנס מחנות לממכר מוצרי סדקית אותה ניהל בתל-אביב. הופעתו של רבינו נשאה חן בעיניו, ומשהתעניין אודותיו ושמע כי הינו מורה הוראה בירושלים ופרנסתו מצומצמת, ביקש לערוך עמו הסכם לפיו יפריש עבורו מידי חודש בחדשו כדי 'חומש' מרווחי החנות שבבעלותו

על משמר הקודש של בעל 'שבט הלוי' מרן הגאון רבי שמואל הלוי ואזנר ז"ע

"וְשָׁמְרוּ הַלְוִיִּם אֶת מִשְׁמֶרֶת... (במדבר א', נ"ג)

ז"ל מבני ברק, איש יקר ונדיב לב, שהתפרנס מחנות לממכר מוצרי סדקית אותה ניהל בתל-אביב.

הקשר ביניהם החל כאשר רבינו השתתף באסיפה כלשהי בתל אביב, בה נכח גם ר' טוביה. הופעתו של רבינו שכבר אז הוכר כמורם מעם נשאה חן בעיניו, ומשהתעניין אודותיו ושמע כי הינו מורה הוראה בירושלים ופרנסתו מצומצמת, ביקש לערוך עמו הסכם כתוב וחתום כדת וכדין לפיו יפריש עבורו מידי חודש בחדשו כדי 'חומש' מרווחי החנות שבבעלותו. רבינו נענה להצעתו. ומני אז היה שולח לו כל חודש המחאה על סכום מסוים.

הסכם זה נמשך תקופה ארוכה, גם לאחר שרבינו עבר להתגורר בבני ברק. אירע פעם שרווחיו של ר' טוביה מהחנות היו מועטים, והוא שקל לבטל את ההסכם מכיוון שלא יכול היה להמשיך ולעמוד בהתחייבותו. הוא נכנס למרן החזון איש ז"ע, ושטח בפניו את שאלתו, השיב לו החזון איש: "אינני יכול לענות משום שאין הלכה בשולחן ערוך על מקרה שכזה, אבל זאת תדע, כי אין בכל השולחן ערוך מצוה כה גדולה כמו תמיכה ברב ואזנר..."

רבינו העריך מאוד את ר' טוביה מיטיבו, ואף גמל לו פעם בביקור בביתו, סיפרה הרבנית יעקבזון ע"ה בתו של ר' טוביה ז"ל ואשת חבר להגה"צ רבי מרדכי עמרם יעקבזון זצ"ל, שהיה משגיח בישיבת

תקופת מגורי רבינו בירושלים לא היתה קלה כל עיקר. העוני והדלות היו אז נחלת הכלל, והעיקן אפילו על בעלי ממון שהתגוררו בארץ ישראל. המלחמה בה היה שרוי העולם בכלל, ואירופה הדווייה בפרט, פגעה בערוצי מסחר רבים, מה שגרם בעקיפין למערבולות כלכליות בקנה מידה גלובלי. מלבד זאת, חייהם של תושבי ארץ ישראל המנדטורית, ובמיוחד בני ירושלים, מעולם לא היו קלים מבחינה כלכלית, כך שגם משפחתו של רבינו רחוקה היתה מחיי רווחה ושגשוג.

ילדיו סיפרו על חיי דחק ומחסור שידעו בילדותם, גם הרבנית ע"ה היתה מספרת אודות חייהם בעת ההיא, כאשר בשר כמעט ולא היה אז בנמצא, ואפילו מן המעט שבכל זאת היה, הרי שרוב המשפחות לא יכלו להרשות לעצמם בשר ועוף שנחשבו למעדן של ממש. איכשהו גורלם שפר עליהם במקצת ועלה בידם להשיג עוף שלם לכבוד שבת, אך היה עליהם להסתפק הימנו מלבד בסעודות השבת, גם בארוחות הצהריים של ימי השבוע, תוך כדי נקיטת תחבולות בישול שונות, כחכמתן של בנות ישראל הכשרות.

אולם רבינו לא השגיח בכל זאת, ועל אף תנאי לחץ ודחק אלו, לא מש מאהלה של תורה, כי אם ישב והגה בה במרץ עלומים ביגיעה והתמדה שהפליאו כל רואיו.

ככלל, היה רבינו מרבה לספר עובדות מצדיקים על מידת יגיעתם בתורה, והיה מפאר ומשבח מידתם שעסקו בתורה דווקא מתוך הדחק והייסורים, ופעמים שמתוך דלות ועוני או ייסורי חולי וכדומה, ומתוך כך צמחו והתעלו והגיעו להשגותיהם ומדרגותיהם בתורה, גם משהיה מדבר על עצמו ועל הצלחתו בתורה, תולה היה זאת דווקא בעמלו ויגיעתו בתורה בכל מצב ועת, ולא דווקא בכישרונותיו הברוכים, בציינו כי זו גם תשובתו לשאלת "במה הארכת ימים" אותה היה נשאל פעמים רבות.

יששכר באוהלך

בתקופה מאוחרת יותר, כאשר כבר התמנה לרב בשכונת 'כרם אברהם', היה לרבינו הסכם 'יששכר וזבולון' עם ר' טוביה שפיגל

הוא נכנס למרן החזון איש זי"ע,
ושטה בפניו את שאלתו, השיב
לו החזון איש: "אינני יכול לענות
משום שאין הלכה בשולחן ערוך
על מקרה שכזה, אבל זאת תדע,
כי אין בכל השולחן ערוך מצוה כה
גדולה כמו תמיכה ברב ואזנר..."

בשער בת רבים על הדרוש תיקון, לא התמהמה מלעשות זאת. כך לדוגמה במכתב ששלח רבינו למערכת העיתון 'קול ישראל', מתריע הוא על פרצה חמורה בחומת הכשרות להם אחראים: "פרסמתם בשבוע העבר עלינו לטובה מכתב מחברת 'ליבר', שאין בשוקולד שום תערובת חלב. בינתיים עשה אחד החרדים מחיפה בדיקת כמות של השוקולד, והבדיקה הראתה בלי שום פקפוק, שיש לכל הפחות 4 אחוז תערובת חלב, וחושבני שאתם ידעתם מזה וחיוב גדול עליכם לפרסם זה בהקדם, למנוע רבים מאיסור בשר בחלב". בהמשך המכתב קובל הוא גם על פרצה נוספת והפעם בחומות השבת:

"וגם הריני לעורר על החילול שבת שאנו עדים לו בשכונתנו 'כרם אברהם', ע"י חברת 'תנובה' שבכל שבת ושבת בהשכמת הבוקר יוצאים מכונניות ממרכז תנובה, וכי אין בכוחנו לעקור צרעת ממארת זו מירושלים עיה"ק"...

את התעסקותו בענייני כשרות המשיך רבינו משך כל ימי שבתו בירושלים, וגם כאשר רבתה מלאכתו בענייני הכלל ובהוראת רבים, המשיך רבינו לעמוד על המשמר, כשהמסמכים השונים שהשתמרו מאותה העת מלמדים על פעלו בתחום הדגים והשימורים, במוצרי סוכר וקפה, ואפילו בתעשיית כלי המטבח מאלומיניום, שהיו שהתעוררו אז לחשוד כי מושחים אותם במהלך ייצורם בשומן טריפה. רבינו נשלח אז למפעל 'פלאלום' ברמת גן, לפקח שם מקרוב ולבדוק את תהליך שלבי הייצור, יחד עם הגאון ר"פ עפשטיין זצ"ל עם מייסד ועד הכשרות הג"ר אברהם ראטה זצ"ל.

שיתוף הפעולה ההדוק בתחומי הכשרות נמשך גם לאחר שרבינו עקר לבני ברק.

מעורבותו פחתה עקב ענייני הרבנות השונים שמנעו ממנו להתעסק בכך דבר יום ביומו, עם זאת נשתמרו התכתבויות שונות בעיקר בשנת תשי"ב, הדנות במגוון בעיות שצצו אז בעקבות שנת

חכמי לובלין בבני ברק ומאוחר יותר בישיבת 'תפארת ציון', כי נכחה אז באותו ביקור וזוכרת כי אמה ע"ה הגישה לשולחן מגדנות שאפתה במיוחד לכבוד רבינו. לאחר ששוחחו ביניהם רבינו ומארחו, נענה רבינו ואמר: "הן בעלת הבית טרחה וצריך לטעום מהכיבוד". טעם רבינו מן התקרובת ועמו טעמו גם יתר הנוכחים לשמחת ליבה של המארחת.

במכתב שנשתמר מתקופת מגוריו בירושלים, אותו כתב רבינו לר' טוביה, עולה תמונה עגומה למדי ממצב פרנסתו בעת ההיא. וכך כותב הוא: "סלח לי כבודו על שאיחרתי הפעם להשיב על מכתבו ולתת לו תודה על תמיכתו עמדי. עוד לא היו ימים קשים לפרנסה בשבילי כמו ימים אלה, וגם עם מה שאני מקבל מכבודו עוד חסר לי הרבה לפרנסה. הקב"ה יתן שלא ימושך זמן זה הרבה, כדי שלא אבטל מדברי תורה..."

וזה אשר תאכלו

משרתו הרמה כמו"צ מן השורה בבית הדין של ה'עדה החרדית' שהייתה עבורו הפעם הראשונה בה ישב על כס הרבנות, הצמיחה את הקשר העמוק רב השנים שהיה קיים בין רבינו ל'עדה החרדית' במשך כל ימיו. בערוב ימיו, בעת שביקר במשרדי ה'עדה החרדית', שב והזכיר בקדשו את זוהרם של אותם ימים, באמרו כי עודנו זוכר את ימי תקומתה של העדה, שהיו אז בבחינת 'והיה ראשיתך מצער'. "קל וחומר כאשר עינינו רואות בנחמת ציון ובבניין חומות הדת בירושלים ובכל ארץ ישראל, כאשר למעלה מחמישים מורי הוראה בישראל משמשים בתפקידם מטעם הבד"צ, שאין לכך אחר ורע בכל העולם היהודי, הרי שוודאי הוא בבחינת 'ואחריתך ישגה מאוד', כה יתן ה' וכה יסיף".

ואכן, רבינו היה בין הראשונים שיצקו את אדני הזהב למערכת הכשרות המהודרת והמפוארת של העדה החרדית. הוא הותיר את טביעת ידו בגוף הכשרות בעל המוניטין, וגם מאוחר יותר, כאשר כבר לא כיהן בפועל כחבר ב'עדה החרדית', המשיך לתמוך וללוות את העדה ואת מערכת הכשרות שלה על מגוון מישוריה, בכל כוחו ותוקפו ההלכתי.

מעקב אחר פעילותו של רבינו בתחום הכשרות כפי העולה ממסמכי הארכיון של העדה, מגלה כי כבר בשנת תש"ד עסק רבינו בעניינים אלו ואף התמנה לחבר במשלחת מיוחדת מטעם הבד"צ בה היה חבר גם הגאון הגדול רבי פנחס עפשטיין זצ"ל, לימים ראב"ד ירושלים, שהעניקה לבסוף תעודת כשרות על המוצר החדשני 'מרגרינה' שהגיח אז לאוויר העולם, והיה עדיין בראשית דרכו.

במכתב מתאריך ז' אייר תש"ד שנשלח על ידי העדה לדייני בד"ץ אגודת ישראל בתל-אביב מוזכר דבר ביקורו במפעל:

"...אמנם ביקרו בבית החרושת הרב הגאון הר"פ עפשטיין שליט"א חבר הבד"ץ עם הרב הג"ר שמואל וואזנער הי"ו, בבית הרושת המרגרינה של בריקשטיין אוניון ... יצטרכו לקבל משגיח קבוע מטעם הבד"ץ בבית החרושת..."

רבינו עמד כחומה בצורה על המשמר, וכאשר היה צורך להזהיר

מעשה בת"ח אחד ששוחח עם רבינו ובדבריו אמר דבר מסויים, שאלו רבינו היכן זה כתוב, ענה הלה שזה ירושלמי מפורש. לאחר זמן שאלו רבינו היכן הירושלמי מכיוון שחיפשו ולא מצאו, נענה הלה שאמר את דבריו בצחוק ורק התכוון שכך נוהגים הירושלמים. רבינו כאב מאד, איך ניתן להתלוצץ כך ולומר שזה ירושלמי, ומאותו יום הרגיש הלה שחינו סר בעיני רבינו

"אהבתו ויראתו" של מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל

"וְשָׁמְרוּ אֶת מִשְׁמֶרְתּוֹ" (במדבר ג', ז')

למרות היותו של רבינו מגדולי המשפיעים על הישוב התורני החדש שהלך ונבנה בארץ ישראל לאחר מלחמת העולם השנייה, עולם הישיבות וקהילות בני התורה ויראי השם מכל החוגים, הקפיד להישאר בצביונו המקורי, הירושלמי, הפנימי והחיצוני, הוא חבש שטריימל לראשו וכובע "סופר" כמו שהלכו בירושלים בימות החול, ואף הידר להתפלל במלבוש הנהוג בירושלים הנקרא חאלאט. ואף כשהיה מחוץ לביתו וחזר סמוך לזמן תפילת מנחה היה עולה לביתו להחליף מלבושו קודם התפילה. ומרגלא בפומיה שמלבוש זה הוא א יידישער מלבוש, מלבוש יהודי, שצורתו מדוקדקת שלא יהיו בו ד' כנפות וגם חוגרים אותו בחגורה. ופעם כשדיברו על רוח הטהרה שהחזו"א יצק בנדבכי הדור המתחדש של עולם התורה אחר השואה בארץ הקודש, התבטא, שחבל שלא הצליחה גם בהחדרת הלבוש הארוך לכל בני התורה בישוב החדש.

יחליפנה לחליפה קצרה.

לדבר כיהודי

בנפשו היה ככל שניתן להישאר מחובר לעבר בכל מה שניתן, מסיבה זו העדיף תמיד לשוחח בשפת האידיש כשניתן היה, כמו כן, למרות שאת שיעוריו הרבים בישיבה ולבעה"ב אמר בלשון הקודש, שכן רבבות תלמידיו ומושפעי, עמך בית ישראל, לא ידעו ברובם את שפת האידיש, ולא סבר שיש להימנע מכך, אולם בביתו שכונתו היה מדבר בשפת האידיש, כדרכם של אנשי ירושלים מהישוב הישן מדור דור. עד כדי כך היה הדבר חשוב אצלו שכאשר דיבר עם אחד מבני משפחתו והתברר לו שאינו מבין אידיש, התפלל ואמר לו שלפלא אצלו, איך אינו מתבייש מעצמו, לא לדעת אידיש, שפת היהודים.

כך מספר גם תלמידו הג"ר עובדיה שמחה יעבץ (בעל "שמועה טובה") כאשר שבת לבקרו לאחר שעברתי מ"קול תורה" לשיבת פוניבז', שאלני, נו דו ראדטס שוין וי א איד (נו, המדבר אתה כבר כיהודי) שכן בישיבת פוניבז' השיעורים נאמרים בשפת האידיש, עניתי שאמנם אני שומע ומבין אידיש, אך עדיין לא מדבר. נענה רבינו ואמר: "נו, שומע ואינו מדבר הרי הוא כפיקח לכל דבריו".

עד כמה היה ענין הלבוש בנפשו. סיפר חתנו הגאון רבי זלמן נחמיה גולדברג, שבמהלך השנים התברר לו שכשלקחו רבינו לחתן, היה לו חשוב שילבש שטריימל בשבתות, אלא שבעדינותו הוא לא נתן לכך אפילו רמז קל, רק שמאז שהתארס ציפה וקיווה בסתר לבו שזה יקרה. (רבי זלמן נחמיה נמנע מלעשות זאת משום כבוד אביו שלא לבש). ומספר עוד: פעם דיברתי איתו על שני מועמדים שהתמודדו לתפקיד חשוב ואמר לי בתוך הדברים, אם פלוני יוכתר, יהיה לעיר רב עם שטריימל... ראיתי כמה זה יקר בעיניו.

דוגמא נוספת, כאשר החליטו לעטרו בראשו ישיבת "קול תורה", ביקשו ממנו ראשי הישיבה שירכוש כובע חדש כראוי לראש ישיבה. כוונתם היתה שיקנה כובע אחר, לא ה"סופר" הירושלמי רחב התיטורא, אך רבינו ענה שהוא מוכן אמנם לקנות "סופר" חדש, הכי יפה שיש, אך לא לשנות ממה שהלך קודם לכן. בהקשר זה, סיפר הרה"ג רבי יוסף חיים שיינקר על בחור אחר שנבחן ל"קול תורה", והצליח מאד בבחינה, אולם רבינו לא רצה לקבלו, באומרו שהיות והבחור הולך עם חליפה ארוכה, אינו רוצה להיות הגורם שהוא

לבסוף פגשו בדרך לבית הכנסת ושח לפניו כמה פעמים ניסיתי "לתפוס" את הרב אך לא עלתה בידי, והוסיף ושאל מתי אוכל "לתפוס" את הרב. רבינו במיתרי לשוננו העדינים לא קיבל את הדברים, "לתפוס אותי" אמרת, וכי פעלתי אוון למישהו שמן הראוי לתופסני על כך

נעימות ושמחה, היה תמיד תחת על מלכות שמים תמידית. מחד תמיד השרה אורה נעימה ואף לא נמנע מלהשמיע דברי חידודים והברקות, מאידך ראו תמיד איך "שויתי ד' לנגדי תמיד" שהיה נשמר מכל משמר מליצנות וקלות ראש, וכאשר נתקל בתופעה כזו, עלה לו הדבר בבריאות ולא הבין איך אפשר לחיות בצורה כזו. פעם הוזמן למקום שרצה ללכת אליו, שהיה סבור שזה נחוץ מאד, אך היות ופעם קודמת שהיה במקום זה אורה קלילה מידי, לא הלך לפני שבריר אצל המזמין שברור שלא תהיה שום ליצנות.

הוי מעשה שת"ח אחד שוחח עם רבינו ובדבריו אמר דבר מסויים, שאלו רבינו היכן כתוב מה אמר, ענה הלה שזה ירושלמי מפורש. לאחר זמן שאלו רבינו היכן הירושלמי שחיפשו ולא מצאו, נענה הלה שאמר את דבריו בצחוק ורק התכוון שכך נוהגים הירושלמים. רבינו כאב מאד, איך ניתן להתלוצץ כך ולומר שזה ירושלמי, ומני אותו יום הרגש הלה שחינו סר בעיני רבינו, ולמרות שכן דיבר איתו, הרגיש שהתייחס אליו בקרירות מסויימת.

פעם כשדיבר על גנות הליצנות, סיפר שפעם שמע איזה דבר ליצנות על פסוק מסויים, ומאז בכל פעם שהוא אומר פסוק זה, עולה במוחו אות ודבר ליצנות מטופש, מבלי יכולת להיפטר ממנו.

אפילו בימי הפורים הקפיד שתהיה שמחה של מצוה בטהרתה ולא בהוללות ומאד לא נחה דעתו מכמה דברים שנשתרשו בימי הפורים היוצאים מגדר שמחה של מצוה, ובפרט דברים שיש בהם חוסר דרך ארץ וזלזול בכבוד התורה, כגון חיקוי צורת דיבורם של רבני הישיבה. וסיפרו תלמידים, שמעודם לא ראו את רבינו גוער בחזקה בתלמידיו, כי אם פעם אחת, בהבחינו בכרוז שתלו על כתלי הישיבה לקראת פורים ובסגנון לישנא ד"כל נדרי" נכתב שם בדרך היתול ושחוק "כל ליצנותא ושטותא ובדיחותא, כולם שרויים לך ומחולים לך, ואין כאן לא חטא ולא עוון" רבינו תלש את הכרוז מיד ונכנס לאולם חדר האוכל וביקש לדבר לפני התלמידים, בדבריו הסביר

רבינו סלד מאד מביטויי הרחוב. מספר אחד מבני הבית, היה זה כאשר סיים פעם למלאות בקשה שהטיל עליו רבינו, היה זה דבר לא קל במיוחד, ובשובו הודה לו רבינו על טרחתו עברו. הלה הגיב באדיבות המקובלת, "אין בעד מה", תגובה זו לא מצאה חן בעיני רבינו, למה אין בעד מה, הרי טרחת והתאמצת למלאות בקשתי, והיה עליך לומר לי: לעונג היה לי לעשות כן וכדומה, אך לא לומר, אין בעד מה.

כיוצא בזה, אחד מני רבים שפקדו את ביתו של רבינו בימי חול המועד ניסה מספר פעמים לקבל פניו ולא עלתה בידו, לבסוף פגשו בדרך לבית הכנסת ושח לפניו כמה פעמים ניסיתי "לתפוס" את הרב אך לא עלתה בידי, והוסיף ושאל מתי אוכל "לתפוס" את הרב. רבינו במיתרי לשוננו העדינים לא קיבל את הדברים, "לתפוס אותי" אמרת, וכי פעלתי אוון למישהו שמן הראוי לתופסני על כך.

להתבונן במסורת ומנהגי האבות

בענין זה סיפר אחיינו הג"ר יחיאל מיכל שטרן (רב שכונת עזרת תורה) שבשעתו חיפש לקנות דירה לאחד מילדיו והיתה לו אפשרות לקנות בשכונת "גבעת שאול" הוותיקה או בשכונת רמות שאז החלה מתאכלסת בקהל יראי השם. הוא התייעץ עם רבינו והורה לו להעדיף את "גבעת שאול", ונימק, הישוב החדש ברמות הוא צעיר ברובו ומטבע הדברים אין שם זקנים, חשוב מאד שיהיה גם לזוג בשכונתם זקנים וותיקים, מהם ניתן ללמוד את מסורת דורות העבר. ופעם תיאר באוזני רבי מיכל, עד כמה מנהגי העבר מכוונים ומדוקדקים, ורואים זאת אפילו באכילת המאכלים, פעולה שנראית רחוקה מקשר למסורת ומנהגים ובכל זאת ניתן ללמוד מהם את ההלכה והמנהג. למשל עוגיות ה"לקח" (לעקאך) שהיו מחלקים בקידושים ובשבתות ובבריתות, מבוססים על כך שמשקל ה"לקח" היה מכוון למידת שיעור ברכת "על המחיה", כדי למנוע מאנשים ספק, האם אכלו כשיעור או לא. מטרה נוספת היתה לאלו הנוהגים לאכול דבר שלם, גם בקידושא רבא של מזונות ידעו שיש לה שיעור חיוב "על המחיה" ולא סתם פרוסת עוגה שניתן להסתפק בשיעורה. גם בענין מאכל ה"קוגל איטריות" הירושלמי, אמר שיסודו נבע מהרצון שלא להתחייב בקביעות סעודה משום שהוא פת הבאה בכיסנין שלדעת רוב הפוסקים באכילתה בלי מזונות אחרים, אין מתחייבים בברכת המזון. כך גם מאכל ה"גפילטע פיש" בליל שבת נועד להציל מברירת עצמות בדגים.

גם השפה והשפראך הירושלמי מלאים בענייני הלכה והנהגה, ופעם הסביר את האיחול הרגיל בין אנשי ירושלים בערב שבת אחר הצהרים, המברכים איש את רעהו ב"א גוטען ערב שבת!", מה פשר איחול זה? והסביר היות ובער"ש אחא"צ חוששים לשיטת הגרעק"א שבאמירת "א גוטען שבת" יש בו משום קידוש וממילא חשש חילול שבת, לכן משתמשים בביטוי "א גוטען ערב שבת" להנצל מזה.

"אהבתו ויראתו"

כאמור, למרות היותו של רבינו מעיין נובע ומנביע של מידות טובות

החשוב בינך לבין עצמך - תמה. לא, הסביר הסופר, יש בספר לא רק תועלת פרטית, אלא גם תועלת ציבורית. רבי איצלה תמה איזו תועלת ציבורית יכולה להיות מסיפורים ושירים, האם הספר מסוגל להביא עזרה בריאות או בפרנסה, האם בכוחו לסייע לתושבי רוסיה הענקית בפרנסה בכבוד, במה? - יש אלפי אנשים שנהנים מהנאת קריאה! - השיב הסופר.

ואתה פשוט רוצה להיטיב עם הבריות? זו באמת כל המטרה - שאל רבה של פטרבורג והמשיך לייגע את המשכיל בשאלות כאן ולשם על המטרה והתועלת שבהוצאת ספר, עד שאותו אפיקורס הגביה את קולו, מה הרב רוצה ממני, וכי אין סיבה טובה בהוצאת ספרים מהסוג הזה והרי "אין הקב"ה מקפח שכר שיחה נאה". מששמע רבי איצלה את שם הקב"ה עולה על דל שפתיו, הצביע וקרא לעברו: הנה לזה חיכיתי, יפה מאד כך מדברים הכופרים הגדולים.

הפחד מחילול כבודו יתברך על ידו

כמה פעמים גילה למקורביו מה מטריד את מנוחתו, ועל מה הוא מרבה להתפלל: שלא יתחלל שם שמים על ידו, ופעם אחת אמר לבנו, שככל שהרגיש שמייחסים לו כבוד וחשיבות כך הוא יותר חושש מתקלה זו ומרבה להתפלל על זה.

(מתוך הספר 'גאון ישראל')

בכאב רב ובסערת רוח על כך שזו אינה הנהגה ראויה לבני הישיבה. ופעם התבטא על ישיבות שנגרם בהם ליצנות ובזיון התורה בפורים שצריך לסגור אותם על מנעול ובריח ביום הפורים, כזו שנאה לליצנות.

שוב הוי מעשה, תחת אחת החופות הגיש מאן דהוא את כוס הזוכית לחתן וקרא בקול: חתן, ברעך (חתן, שבור הכוס) רבינו הגיב במתק לשון: ואס, אחתן איז א' מזיק (וכי חתן הוא מזיק) ובפנותו אל החתן אמר לו: "חתן עס איז געווען א בית המקדש, און עס איז חרוב געווארן, און א זכר למקדש ברעכט מען אגלאז, נו, בראך" (בית המקדש היה לנו וחרב בעוונתנו, וזכר לכך המנהג לשבר כוס ועתה שבור).

ליצנותא ד"עם ארציות"

כמובן שכל זה לא כולל "ליצנותא דעבודה זרה" שהיא מצוה גדולה, ובבית רבינו נהגו לשורר בסעודת פורים בעסק גדול פזמון על סדר אותיות א"ב בכל מיני לשונות של יקר וגדולה למרדכי וחרפה וזלזול בהמן כגון "אורה למרדכי אלה להמן".

כמו כן בני הבית סיפרו שכאשר קרה בבית שהתגלגלה השיחה אודות "עם ארציות" ובורות, יכלו לראותו מחייך כמעט במלוא פיו ולגלג על מציאות הריקנות בידיעת התורה, משום שבמקרים רבים היא מביאה לתקלות משונות. כאשר אנשים שלא יגעו בתורה הופכים "טפל לעיקר" ו"עיקר לטפל" עד כדי גיחוך, לפעמים גם מומציאים מצוות חדשות ומושגים שאין בהם סרך הלכה.

גם אם דיברו בבית על מינים וכופרים, יחד עם זאת שהיה כואב את כאב הכפירה שהתרבתה בדורות האחרונים, היה לפעמים מקבל בהבנה את מי מבני הבית שקיים בעצמו סידור "ליצנותא דעבודה זרה על הכופרים. הוא עצמו סיפר כמה פעמים את הסיפור דלהלן: אחד מגדולי המשכילים נכנס לגאון רב איצלה פטרבורגר להראות לו את ספרו ובו שירים וסיפורים, כדרכו של אותו משכיל משורר, כמובן הוא דרך על מפתן חדרו של הרב ברמות רוחא וגאוה.

רבי איצלה בחכמתו החל לגלגל עמו שאלות בזו אחר זו. בתחילה שאלו, מה מטרת חיבור ספר כזה. השיב המשכיל כי ליצירה הספרותית יש ערך רב, לכן עמל עליה. וכי בגלל זה הינך זקוק לפרסם את הערך ברחובות קריה, הלא באפשרותך לייצר את הדבר

האזינו לתוכנית 'הפוח בכל יום' בקו השיעורים של דרשו

כל הכתבות והתוכן משודרים להאזנה מדי יום מפי הרב אברהם פוקס

077-2222-666 שלוחה 31

כל אדם שואף לשאת אשה חכמה ופקחית, אבל לא תמיד זה לטובתו... נתאר לעצמנו, מה קורה כשעם הארץ זוכה לאשה חכמה ופקחית? כשהיא תעמוד מקרוב על 'חכמתו' הגדולה, היא תתייחס אליו בהתאם... עד מהרה הוא עלול להצטער על הרגע שרצה אשה חכמה לצידו. עדיף לו אשה שאינה מכירה בחסרונו ובטוחה שהוא איש תבונות...

הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א על ה'מדבר' - המפתח לשלום בית

נתן את התורה לעם ישראל, נאמר (שמות יט, ג): "כה תאמר לבית יעקב ותגד לבית ישראל". 'לבית יעקב' - אלו הנשים - נאמרה לשון אמירה, שהיא לשון רכה. ואילו 'לבית ישראל' - אלו האנשים - נאמרה לשון 'ותגד', דיבור קשה, דברים קשים כגידיים.

הדיבור אל האשה צריך להיות ברכות, בנעימות. טבע האשה שכדי להשפיע עליה צריך לדבר עימה בנחת. דיבור קשה משיג את ההיפך.

יסוד נוסף: "כה תאמר לבית יעקב ותגד לבית ישראל" - הקדים את הנשים לאנשים.

מדוע? אם האנשים יקבלו תחילה ולאחר מכן ידרשו מהנשים להסכים לכך, הן תרגשנה שהדבר נעשה בעל כרחן, וממילא ההסכמה שלהן לא תהיה אמיתית. לכן, במקום לצוות את האשה ולהנחית עליה הוראות מלמעלה, צריך לשתף אותה, להיוועץ בה, לתת לה תחושה אמיתית שהיא לא באה לבצע פקודות אלא היא חלק מהעניין ושותפה בו. בדרך הזו היא תקבל את הדברים ותסכים להם.

זאת ועוד: לא ניתנה תורה אלא לאחר ערבות של תינוקות של בית רבן. ומי מחנך את הילדים? האימהות. לכן דבר ראשון - "כה תאמר לבית יעקב", ובלשון רכה, כדי לרצותן, כדי שיקבלו את הדברים, ואז יוכלו לחנך את הילדים לתורה.

מדבר - זו מילת המפתח של חיי תורה אמיתיים, זו מילת המפתח לשלום-בית בבית של תורה. מדבר פרושו הפקר. האדם צריך להרגיש שהוא כמדבר, חסר חשיבות, נפשו כעפר לכל תהיה. יחשוב בלבו: מי אני שאתהלך כמו מצביא ומפקד בתוך הבית, מי אני שאדרוש דרישות ואקפיד על קוצו של יו"ד, מי אני שאתעקש ואעמוד על שלי, מי אני שאעיר על כל דבר... מי אני, מה אני, הלא אני עפר ואפר, כמדבר הפקר.

יסוד הבית מושתת על כבוד הדדי, על הבנה, על ויתור. תפקיר את עצמך! אתה רוצה להיות בכבוד מלכים? תתייחס אל האשה כמלכה. יש לך מלכה בבית! חז"ל (יבמות סב ע"ב) אמרו שיש לכבד את האשה יותר מגופו. היא קודמת לך!

בכלי התקשורת מסיתים נגד החרדים ומנפנים במושגים של 'כבוד האשה' ו'הדרת נשים'. הם מאשימים את החרדים כאילו יש להם בעיה בתחום הזה. אך כדי לדעת אצל מי באמת יש כבוד לאשה והיכן יש הדרת נשים, אפשר לבדוק את הסטטיסטיקה. היא לא משקרת.

בתים של תורה הם בתים יציבים ואיתנים, הם מושתתים על כבוד הדדי, על אמון, על "מכבדה יותר מגופו". האשה היא המלכה של הבית, היא הכתר.

משפחה תורנית מגדלת בביתה עשרה ילדים, בשלום ובשלוח, בהסתפקות במועט - כמדבר. הברכה שורה בבית. הילדים גדלים לתורה, ליראת שמים ולמידות טובות. הם מחונכים לתפארת, יש דרך ארץ להורים. "בניך כשתילי זיתים סביב לשולחנך" (תהלים קכח, ג). איזו נחת יהודית אמיתית!

לעומת זאת, בתא המשפחתי שאינו שומר תורה ומצוות - גידול של שני ילדים הוא משימה קשה, כמעט בלתי אפשרית. לא אנו קובעים זאת, יש 'הודאת בעל דין': ההורים עצמם מתאוננים על הקושי הגדול שלהם. יש התפרקות ערכים כללית. הכל מותר, הכל הפקר - כמדבר... אין דרך ארץ להורים.

"כה תאמר לבית יעקב" - בלשון רכה

כך השתיתו את בית ישראל. את היסוד וההדרכה להנהגת הבית יקבלו ישראל במתן תורה (שיר השירים רבה, א). כאשר הקב"ה

חכמות נשים בנתה ביתה

חותם המדרש: "מי זכה לו ללפידות שיהא חלקו עם הכשרים ויבוא לחיי העולם הבא? הוי אומר: דבורה אשתו, עליה נאמר 'חכמות נשים בנתה ביתה'".

הוריה של דבורה חיתנו אותה עם אדם עם הארץ בשם ברק בן אבינעם. כשגילתה שהוא עם הארץ, היא יכלה לבוא אל הוריה בטענות ולהטיח בפניהם: "הפלתם אותי בפח! אינני מסוגלת לחיות עם עם הארץ, אני צריכה לצדי מישהו חכם!" והייתה מפרקת את החבילה.

אך דבורה הייתה חכמה אמיתית. היא אמרה לברק בן אבינעם בנעימות ובדרך ארץ: "כדאי לך ללכת לבית המדרש, ללמוד עם החכמים". אמר לה ברק במבוכה: "מצטער, ניסיתי, אין לי מה לעשות בחברתם, אני לא מבין על מה הם מדברים..."

דבורה הבינה לרוחו, היא לא ניסתה לכפות עליו דבר שאינו יכול לעמוד בו. אמרה לו: "אם כך, יש לי רעיון: אני אכין פתילות עבות, ואתה תלך לבית המקדש ותניח אותן שם, כדי להאיר את המנורה". זו חכמה אמיתית של אשה! לא רק שבחכמתה קיימה וקוממה את ביתם, אלא בזכות הפתילות שעשתה ואשר שלחה ביד בעלה - זכתה לנבואה, כדברי המהרש"א במסכת מגילה (שם): "שהייתה עושה פתילות למקדש, ובזה זכתה לנבואה ולאור התורה, שהייתה שופטת את ישראל".

אך בסופו של דבר, בחכמתה היא רוממה גם את בעלה. היא הדריכה אותו בדרך טובים, בתבונה ובהשכל. לא גילתה כלפיו יחס של זלזול ופחיתות כבוד, אלא חיזקה אותו במעלות הטובות שיש בו. כך היה מוכן לקבל ממנה ולהחכים. הוא הלך וגדל, עד שנהיה למצביא הגדול של עם ישראל. והכל נזקק לזכותה של אותה אשה גדולה - דבורה הנביאה, אשת לפידות.

נשים במאי זכין

נשים אינן מצוות בתלמוד תורה. אם כן, מדוע יגרע חלקן, הלא אף הן רוצות שכר על לימוד תורה?! על כך אומרים חז"ל (ברכות יז ע"א): "נשים במאי זכין? באקריוי בנייהו לבי כנישתא, ובאתנווי גברייהו בי רבנן, ונטרין לגברייהו עד דאתו מבי רבנן".

השכר שלהן אינו על עצם הלימוד, שהרי הן אינן עוסקות בלימוד תורה, אלא על כך שהן שולחות את בניהן ללמוד תורה, מאפשרות לבעליהן לגלות למקום תורה וממתינות להם בסבלנות עד שישבו לביתם מתלמודם. זו מסירות והקרבה גדולה מצידן, ועל כך הן ראויות לגמול ולשכר רב.

בכל זאת, איך אפשר להשוות בין מי שעוסק בתורה בעצמו לבין מי שמאפשר לאחרים ללמוד תורה? שכרו של מי רב יותר?

נחשוב רגע: הבעל יוצא מן הבית לבית המדרש ועוסק בתורה. אבל, לצערנו, המציאות היא שלא תמיד הלימוד שלו מושלם. לפעמים, פה ושם, הוא מפטפט עם החברותא שלו שלא מעניין הלימוד... ובכלל, מי אמר שהלימוד שלו לשם שמים בלבד? הרי לא ימלט שתתגנב ללבו איזו כוונה צדדית, ולימודו יהיה גם כדי להתכבד ולהתפאר...

מיליוני איש התייצבו למרגלות הר סיני וקיבלו את התורה הקדושה - שש מאות אלף איש ועימם הנשים וכל האנשים שמתחת לגיל עשרים. כולם היו שווים בקבלת התורה - האנשים והנשים.

ואז אומר הקב"ה למשה רבינו: קודם כל לך אצל הנשים, כי אם הן לא ירצו לקבל את התורה לא תוכל לקיים את העולם.

הכל תלוי באשה. "חכמות נשים בנתה ביתה ואיוולת בידה תהרסנו" (משלי יד, א).

מהי "חכמות נשים"?

כל אדם שואף לשאת אשה חכמה ופקחית, אבל לא תמיד זה לטובתו... נתאר לעצמנו, מה קורה כשעם הארץ זוכה לאשה חכמה ופקחית? כשהיא תעמוד מקרוב על 'חכמתו' הגדולה, היא תתייחס אליו בהתאם... עד מהרה הוא עלול להצטער על הרגע שרצה אשה חכמה לצדו. עדיף לו אשה שאינה מכירה בחסרוננו ובטוחה שהוא איש תבונות...

אבל לא על אשה חכמה כזו דיבר שלמה המלך באמרו "חכמות נשים בנתה ביתה". חכמה כזו היא אינה חכמה אמיתית אלא הפכה. זו איוולת, אשר עליה הוסיף ואמר שלמה בחכמתו: "ואיוולת בידה תהרסנו".

אשה חכמה אמיתית היא זו שמשכילה לקבל את הבעל כמות שהוא ונוהגת איתו בחכמה ובתבונה. היא לא מגלה כלפיו יחס של זלזול ופחיתות כבוד, חס וחלילה. היא לא מציינת בפניו את נקודות התורפה שלו. אדרבה, היא מעלה על נס את המעלות שיש בו ומכבדת אותו בכבוד גדול. מתוך כך הוא מוכן לשמוע לה, לקבל את דבריה החכמים. כך היא מרוממת ובונה אותו, עד שהוא עצמו צומח ונהיה לאיש מעלה.

גדולתה של דבורה הנביאה - 'אשת לפידות'

דבורה הנביאה הייתה אשה גדולה, היא הייתה שופטת בעם ישראל, כמו שנאמר: "היא שפטה את ישראל בעת ההיא" (שופטים ד, ד).

זהו תפקיד שמיועד בדרך כלל לאנשים, לא לנשים, ומכאן אפשר ללמד על גדולתה המיוחדת של מי שזכתה להיות שופטת בישראל. הנביא מציין מיהו בעלה - "ודבורה אשה נביאה אשת לפידות". מיהו לפידות, ומדוע נקרא כך?

אומרת הגמרא (מגלה יד ע"א): "מאי אשת לפידות? - שהייתה עושה פתילות למקדש".

בילקוט שמעוני (שופטים רמז מב) מביא בשם תנא דבי אליהו: "בעלה של דבורה עם הארץ היה, אמרה לו: בוא ואעשה לך פתילות ולך לבית המקדש שבשילה, אז יהיה חלקך בין הכשרים שבהם ותבוא לחיי העולם הבא, והיא עושה פתילות והוא מוליך לבית המקדש".

מוסיף המדרש: "היא מתבוננת ועושה פתילות עבות כדי שיהא אורן מרובה, והקב"ה בוחן ליבות וכליות, אמר לה: דבורה, את נתכוונת להרבות אורי, אף אני ארבה אורך ביהודה ובירושלים כנגד י"ב שבטים".

את המעשה הזה שמעתי מפיו של בעל המעשה עצמו, הלא הוא הגאון רבי משה אורי בלוי, מגדולי הפוסקים בהלכות סת"ם. הגרמ"א בלוי היה כותב בעבר תפילין בעצמו, ומאחר והוא ידוע כבקי בשולחן ערוך וכמומחה מיוחד במינו להלכות סת"ם, היה כמובן ביקוש גדול לתפילין שהוא כתב

הגאון רבי אהרן מרדכי גרין שליט"א, עם סיפור שמחדד את החשיבות של לימוד הלכות תפילין לרגל הלימוד בהלכות אלו ב'דף היומי בהלכה'

אליעזר (לייזר) רוט

בימים אלו מתחילים המוני בית ישראל, לומדי 'הדף היומי בהלכה' די בכל אתר ואתר, בלימוד הלכות תפילין, מסימן לב והלאה. משום מה הלכות תפילין נתפסות גם כהלכות קשות להבנה מצד אחד, ומאידך גם כהלכות שאינן נוגעות למעשה עבור רוב בני אדם. "את התפילין שלי קיבלתי מאבא שלי לפני הבר מצוה, ומעולם לא ראיתי איך הן נראות מבפנים", טוען באוזניו יהודי כבן 50. "גם כשמסרתי אותן לבדיקה בכמה הזדמנויות, הרי המגיה לוקח את התפילין כשהן סגורות, ומחזיר לי אותן למחרת כשהן סגורות ותפורות מחדש. אני עצמי לא זכיתי אפילו להציץ על הפרשיות ואין לי מושג מה הגודל של האותיות, או עד כמה הכתב יפה ומהודר. "גם כשקניתי זוגות תפילין לילדים שלי, לא ראיתי את הפרשיות. מה אני מבין בתפילין? אני יודע לומר אם זה כתב יפה או לא? כל מה שאני יודע זה להתקשר לבן דוד שלי שמתעסק בתחום, ולבקש ממנו שימליץ לי על סופר ירא שמים עם כתב יפה ומחירים סבירים, ועל 'בתים מאכער' עם מאפיינים דומים..."

ימים או אפילו מספר שבועות, אבל למעשה החפץ חיים מסביר שזאת הסיבה שבגינה הוא חיבר את המשנה ברורה, כדי שיהיה אפשר ללמוד את סימן לב וכדו', בתוך ימים אחדים ולדעת אותו הלכה למעשה, כי החיבור הזה, ה'משנה ברורה', בעצם הסיר את רוב הקושי שבלימוד, והנגיש את ההלכות הללו כך שכל אדם סביר יוכל ללמוד אותן ולדעת אותן על בוריין בסייעתא דשמיא. "גם סימן לו, שעוסק בצורת האותיות וכדו', אינו קשה להבנה בכלל. אדרבה, מי שלומד את 'משנת סופרים' רואה שאפשר ללמוד את כל הקונטרס הזה בלי להתאמץ, הוא כתוב בצורה נעימה וקלה להבנה, ואין שום קושי מיוחד בלימוד שלו. אולי יהיה קשה לזכור חלק מהפרטים למי שלא מונח בלימוד הזה, אבל עצם הלימוד בוודאי אינו קשה במיוחד.

אני רוצה לספר סיפור שייתן לנו מעט הבנה אודות גודל החשיבות של ההקפדה על לימוד ההלכות וההיכרות עם צורת האותיות ושאר הלכות תפילין.

"את המעשה הזה שמעתי מפיו של בעל המעשה עצמו, הלא הוא

פנינו בעניין זה לגאון רבי אהרן מרדכי גרין שליט"א, מרבני בית שמש ומחבר ספר 'ילקוט הליכות ועניינים הנוגעים למעשה', ודומ"ץ בית מדרשו של כ"ק מרן אדמו"ר מלעלוב, אשר משמש גם כמגיד שיעור בדף היומי בהלכה מדי ערב, בבית המדרש לעלוב, במשך שנים רבות.

"הבעיה הזאת ידועה ומוכרת", אומר הרב גרין. "כמובן שהכי קל זה לטעון שלימוד הלכות תפילין אינו מסובך בכלל, אבל זה לא יהיה מדויק.

"בהקדמתו לחיבור העצום ה'משנה ברורה', מזכיר רבינו החפץ חיים הקדוש את סימן לב כאחד מן הסימנים שכדי ללמוד אותם על בוריין צריכים להשקיע כמה שבועות: "בעוונותינו הרבים נתמעטו הלבבות וגם הטרדות נתגברו מאד אשר אם ירצה האדם בלימוד כזה לידע על נכון סימן אחד בינוני למעשה, יצטרך לעמול בו כמה ימים ולפעמים כמה שבועות כמו סי' לב וכדומה".

"כלומר מצד אחד החפץ חיים מגדיר אותן כסימן בינוני, ולא כסימן קשה במיוחד, ומצד שני הוא מבהיר שהלימוד שלו אורך מספר

כל פעם שיש שמחת שבע ברכות או סעודת סיום. אחרי ברכת המזון הגברים נותנים ידיים זה לזה ורוקדים ריקוד עיף מסביב לשולחן, הולכים במעגל ושרים בחצי פה. יש לנשים מן טבע משונה כזה, שהן צופות בהנאה מרובה מעבר למחיצה מישהו שאל אותי פעם, מה הן רואות כאן?

מתוך הרצאה של מגיד המישרים הג"ר אברהם מרדכי מלאך שליט"א, בענייני חינוך הילדים. ומעשה נורא שסיפר רבינו החיד"א

צוות 'לקראת שבת'

בשבועות הקודמים הבאנו כאן חלקים שתרגמנו מתוך הרצאה מופלאה של מגיד המישרים הנודע מארה"ב הג"ר אברהם מרדכי מלאך שליט"א, בענייני חינוך הילדים. זוהי חלקה השלישי של אותה הרצאה מיוחדת במינה, והרי היא לפניכם בתרגום חופשי עם שינויי עריכה נדרשים.

רבותי היקרים, אבות חשובים, אימהות צדקניות: בדור שלנו כל ילד הוא יוסלה! כל הילדים שלנו יעמדו בפני ניסיונות נוראיים, הם כולם יסתובבו בבית פוטיפר. הדורות הולכים ויורדים במהירות, והניסיונות הולכים ומתגברים מיום ליום.

אם אתם לא תעטפו את הילד שלכם בחום ואהבה עצומה, איך הוא יוכל להתמודד עם הניסיונות הקשים האלו?

איך???

מה ייתן לו את הכח להתגבר ולומר "את האלוקים אני ירא???" אנחנו חייבים לגלות אכפתיות, שהילד יידע שאכפת לנו ממנו ושנאנחנו מתכוונים רק לטובתו.

הדברים אמורים בעיקר לאבות. האימהות עושות את זה באופן טבעי, בדרך כלל, הן מרעיפות אהבה וחום על הילדים, הן עוטפות אותם גם בגשמיות במעילים וצעפים ומגפיים וכפפות, וגם בפן הנפשי, באהבה, חום, רגשי אכפתיות. הילד יודע שאמא שלו מצטערת כשהוא נופל ומקבל מכה.

אבל מה עם האבא?

אבא מגיע הביתה והילד מראה לו שהוא קיבל עט במתנה מהרבי בחיידר, מה אבא אומר לו: "יופי... עכשיו לך תשחק עם שאר הילדים כי אני באמצע לקרוא עיתון".

פעם דיברתי בנושא, אמר לי אבא אחד, מה אתה רוצה? שאני אנשק את הילד שלי? הוא לא ספר תורה! וגם ספר תורה מנשקים פעם אחת ומכניסים לארון הקודש, עד הפעם הבאה...

במקום לנשק ולחבק את הילד הם קונים לו מתנות. רבותי, הילדים שלכם לא צריכים את המתנות שלכם, הם צריכים את הלב שלכם, הם צריכים אבא ואמא!

כל אבא מחויב להקדיש לכל אחד מילדיו כמה דקות ביום. שלוש דקות, ארבע דקות, לא יותר. אבל כל יום! לקרוא לילד, לשאול אותו

מה נשמע, איך אתה מרגיש, איך היה בחיידר, ספר לי מה הדבר הכי מעניין שקרה לך היום... בלי לשפוט אותו, בלי להטיף לו. זאת לא חקירה של האף בי איי'. כל מה שצריך לעשות זה פשוט להקשיב, להתעניין, לשמוע, להיות שותף לחוויות שהוא חווה יום יום. להעניק לו אהבה ללא תנאים!!! ללא תנאים!!! לא בגלל שהוא הצליח בלימודים, לא בגלל שהוא עושה לך נחת או קיבל ציון יפה במבחן, לאהוב אותו כי הוא הבן שלך ואתה אבא שלו. נקודה.

אני אומר את הדברים שחייבים להיאמר, אבל אני יודע שזה לא כזה פשוט. יש הבדל גדול בתפיסה של הבית, בין הגברים לנשים. נשים יודעות שהבית זה מקום עבודה: הן צריכות לשטוף, לכבס, לנקות, לקפל, להלביש, לקלח, להשכיב. יש עבודה רבה בבית.

אצל גברים, מה המשמעות של 'בית'? מקום המנוחה שלהם! יש לנשים מן טבע משונה כזה, שכל פעם שיש אירוע בשעות הערב והגברים רוקדים, הן מצמידות את האף למחיצה וצופות בהנאה מרובה בגברים הרוקדים. אנחנו לא מדברים על חתונה, כן? שמחת שבע ברכות או סעודת סיום. אחרי ברכת המזון הגברים נותנים ידיים זה לזה ורוקדים ריקוד עיף מסביב לשולחן, הולכים במעגל ושרים בחצי פה.

והנשים צופות בהנאה מרובה.

מישהו שאל אותי פעם, מה הן רואות כאן? למה הן מסתכלות בכזאת

הנאה. זה כזה מעניין לראות אותנו מסתובבים מסביב לשולחן??? אמרתי לו שהן רואות תופעת טבע נדירה: זאת הפעם היחידה שהגבר שלהן מזיז את אבריו בשעות האלו של היממה. בדרך כלל הוא שקוע בספה, ומקשיב לקווי הנייעס או קורא עיתון. בשעות האלו הוא לא יכול לזוז בכלל, ועכשיו הוא זו, בהחלט מעניין.

שמעתי שהיתה אשה אחת שניקתה את הבית לפסח, וכשהיא הגיעה לספה ניסתה להזיז אותה ממקומה כדי לשטוף מאחוריה, אבל התקשתה מאוד בהזזת הרהיט הכבד.

ראתה זאת השכנה שבדיוק קפצה לשאול משהו, ואמרה לה: "אולי תחכי עד שבעלך יחזור מהעבודה???"

משיבה לה האשה: "אוי ואבוי, אחרי שבעלי חוזר מהעבודה הספה נהיית הרבה יותר כבדה. הוא לא מצליח לקום ממנה אפילו לשנייה..."

ומכאן הצעה חשובה לציבור הנשים: כמו כל הנשים האחרות, גם כשבעלך חוזר הביתה מהעבודה או מהכולל או מכל מקום אחר, הוא קצת עצבני וחסר סבלנות.

הוא מתלונן על כל דבר, הילדים מעצבנים, החשמל במרפסת דולק בחינם, והבית לא נקי... אצלי בבית יש מגנט על המקרר שעליו כתוב באנגלית: "לנקות את הבית בעוד הילדים גדלים, זה כמו לגרוף את השלג בעודו ממשוך לרדת...". אם יש לך ילדים, הבית שלך בהחלט לא נקי, זה חוק טבע, אין לך סיבה להתלונן על אשתך.

אבל האמת היא שבעניין הזה הגבר דומה לתינוק שפתאום נהיה עצבני וכולם מנסים לבדוק מה הסיבה לעצבנות שלו, אבל אמא שלו יודעת שהוא פשוט עייף... זה קורה גם לגברים, אלא שבמקרה שלהם זאת לא העייפות כי אם הרעב... הבעל שלך פשוט רעב. אם את רוצה בעל רגוע ומתפקד, תדאגי להכין לו אוכל. כל יום סיר גדול של טשולנט על האש, שיאכל ויאכל וישבע, ואחר כך יהיה אפשר לדבר איתו.

ואתם הגברים, אם אתם רואים שזה לא קורה, ובבית לא חיכה לכם סיר של טשולנט לא אתמוול ולא שלשום, בבקשה אל תסמכו על הנס, פשוט כנסו לחנות כלשהי, תקנו משהו ותאכלו, ורק אחרי שתשבעו תבואו הביתה...

עשיר קמצן ואכזר

אני רוצה לסיים במעשה נורא שמספר רבינו החיד"א שבדידו הווה עובדא, ומעשה שהיה כך היה:

בעירו היה עשיר גדול שכגודל עושרו כך גודל קמצנותו, ואכזריותו. ביום מן הימים נקש על דלתו ילד צעיר, וביקש לשוחח עמו. הכניסו אותו, והוא אמר לעשיר שהוא יתום, הוא חי לבד עם אמא שלו, ואין להם כסף, אין להם אוכל. הבגדים קרועים, הוא מבקש כסף. העשיר הקמצן אמר לו: "כסף? למה שאתן לך? אם תעבוד אצלי אני אתן לך כסף!".

נענה הילד ואמר: "בסדר גמור, אני מוכן לעבוד, אמור לי מה מלאכתי ואתחיל לעבוד בה מיד".

העשיר חמד לו לצון והחליט לעשות מהילד צחוק.

"תשמע, אני רוצה שאתה תיכנס הלילה אל תוך האגם שנמצא כאן בחצר של הטירה הגדולה שלי. המים יהיו מאוד קרים בלילה, אם אתה תעמוד שם בתוך האגם כל הלילה, בלי לצאת אפילו לרגע אחד, אני אתן לך סכום כסף גדול".

הילד נענה על אתר ואמר שהוא מקבל את ההצעה.

הוא חזר הביתה וסיפר לאמו שמחר בבוקר הוא יחזור הביתה עם סכום כסף נכבד מאוד שממנו יוכלו להתפרנס ברווח שנים רבות.

האמא החלה לחקור את הילד שסיפר לה את האמת. הוא הולך להיכנס לאגם ולהישאר בו כל הלילה כדי לקבל את הכסף בבוקר.

כמובן שהאם ניסתה להניא את בנה מהרעיון המרושע הזה. היא בכתה ואמרה לו שהוא עלול לקפוא למוות, אבל הילד לא הסכים לוותר, הוא אמר לה שהוא מעדיף למוות מקור ולא למוות מרעב, ולכן אין לו מה להפסיד. הוא יעמוד באגם כל הלילה ויקבל את הכסף שהעשיר התחייב לתת לו.

האמא הבינה שהילד לא יוותר, ומאחר וידה לא היתה תקיפה עליו לא יכלה למנוע ממנו. הילד הגיע אל האגם, נכנס למים ואמו עמדה על שפת האגם, עם שמיכה שבה תוכל לעטוף אותו ברגע שיצא מהמים כשהוא קפוא מקור, ובידה עששית שתאיר לו מעט את החשכה העבותה.

עמד הילד בתוך המים הקפואים כל הלילה, ובבוקר יצא מהמים כשגופו כחול מקור. אמו מיהרה לעטוף אותו לחמם אותו, ולאחר מכן ניגש הילד אל העשיר שעמד כל הלילה במרפסת ביתו ועקב אחרי מעשיו:

"הבה לי את כספי!", דרש הילד, "אני מילאתי את חלקי בהסכם ועכשיו עליך למלא את חלקך...".

אבל העשיר צחק בבוז: "אני סיכמתי איתך שאתה תעמוד באגם קפוא", הוא אמר לילד, "אבל אתה התחכמת והבאת את אמא שלך. היא החזיקה בידה עששית, והאש שבעששית חיממה את מי האגם. לא עמדת בהסכם ואני לא אתן לך אפילו לא אגורה שחוקה..."

הילד ואמו כעסו מאוד, אבל העשיר גירש אותם מביתו והם שבו לביתם בפחי נפש.

לאחר ששבה אליו רוחו, יצא הילד והגיע אל החיד"א הקדוש, שמספר בעצמו את הסיפור.

החיד"א שמע את הטענות והזדעזע קשות. הוא אמר לילד: "שוב לביתך, ואני כבר אטפל בעניין. בעוד ימים אחדים תקבל את כספך".

כעבור ימים אחדים הזמין החיד"א את אותו עשיר לפגישה חשובה בענייני עסקנות, וכשהעשיר הגיע כיבד אותו החיד"א בכוס קפה. אבל הקפה היה קר.

העשיר לגם מעט, הרגיש שהקפה קר והניח את הכוס. שאל אותו החיד"א מדוע אתה לא שותה? שתה את הקפה בבקשה!

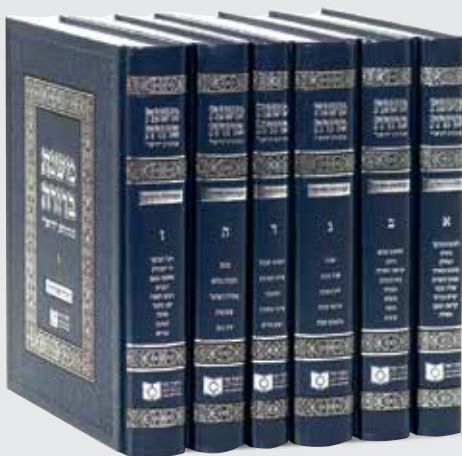
אבל העשיר השיב שהוא ישמח לקפה, אלא שהקפה הזה קר... אמר לו החיד"א: "איך יכול להיות שהקפה קר? הרי הקומקום עמד על יד האש, במשך כמה שעות. בוודאי שהוא התחמם".

השיב לו העשיר לפי תומו: "כדי שהמים יתחממו צריך להניח את הקומקום על האש, ולא רק לידה. זה לא מספיק כדי לחמם את המים".

המבצעים הגדולים

* כריכה רכה, פורמט רגיל, 19 חוברות

תרום 20
למשך 2
סך כל הת
וקבל
סט 'מש
כריכה רכה
ספר 'ז'
על ה
ספר 'מו'
דרש ד'

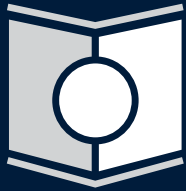
2

תרום 20 ₪ לחודש
למשך 12 חודשים
סך כל התרומה 240 ₪
וקבל מיידית
סט 'משנה ברורה'
כריכה רכה בפורמט גדול
ספר 'המפתח'
על המשנ"ב

1

תרום 18 ₪ לחודש
למשך 12 חודשים
סך כל התרומה 216 ₪
וקבל מיידית
סט 'משנה ברורה'
כריכה רכה בפורמט קטן
ספר 'המפתח'
על המשנ"ב

להשתתפות: בעמודות נדרים פלוס סופס

Dirshu

דרשו ד' ועוזו

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

לקראת חג מתן תורה

מבצע המתנות הגדול של 'דרשו' ו'אהינו' חוזר לרגל חידוש מלאי הספרים תורמים לפעילות הקירוב של ארגון 'אהינו' וזוכים במתנות מ'דרשו'

* כריכה רכה, פורמט כיס, 38 חוברות

5

תרום 24 ₪ לחודש
למשך 15 חודשים
סך כל התרומה 360 ₪
וקבל מיידית
סט 'משנה ברורה'
כריכה קשה
ספר 'המפתח'
על המשנ"ב
ספר 'מועד לדוד'
'דרש דוד' אבות

4

תרום 22 ₪ לחודש
למשך 12 חודשים
סך כל התרומה 264 ₪
וקבל מיידית
סט 'משנה ברורה'
כריכה רכה בפורמט גדול
ספר 'המפתח'
על המשנ"ב
ספר 'מועד לדוד'
'דרש דוד' אבות

3

תרום 20 ₪ לחודש
למשך 12 חודשים
סך כל התרומה 240 ₪
וקבל מיידית
סט 'משנה ברורה'
כריכה רכה בפורמט קטן
ספר 'המפתח'
על המשנ"ב
ספר 'מועד לדוד'
'דרש דוד' אבות

דרשו' או במוקד 'דרשו' 02-5609000

כשעברתי להתגורר בירושלים למדתי בכולל שעל ידי ישיבת 'תורה אור',
בצילו של הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל, שהיה אדם גדול מאוד, גאון
צדיק וקדוש. בשעתו סיפר לי אחד מבחירי הלומדים בכולל, ידידי הגאון
רבי ישראל גואלמן שליט"א, כי לפעמים היה עומד בפרוזדור של הכולל
ומשוחח עם הרב שיינברג בסוגיא או בהלכה, כשלפתע הוא היה מאיץ בו
"הבה ניכנס לבית המדרש ונשב לרגע". הוא נכנס לבית המדרש והתיישב
מבלי להבין מה הרב שיינברג רוצה ממנו, אך אחר כמה שניות הבין

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

שמואל', כי כאשר היה מוסר שיעורים וקורא את הגמרא היה נראה
שמח ומאושר, מדושן עונג ממש.

כך תיאר זאת רבי שרגא בלשונו: "רבי ברוך בער היה נראה כמי
שנמצא בתוך סעודה מדושנת, שאוכל בשקיקה ובתיאבון כל
כפיט... הוא קרא כל מילה ומילה בבהירות, בתענוג, בעיניים בורקות
מאושר. ראינו את ההשתוקקות לקרוא, לבלוע כל מילה; ראו עליו
בחוש את מליצת הפסוק: "כמו חלב ודשן תשבע נפשי" (תהלים סג,
ו). זוהי התורה הקדושה!".

"ברוך השם שהפסדתי משהו בשביל תורה"

לאחר פטירתו של הגאון רבי יחיאל מיכל פיינשטיין זצ"ל, ראש
ישיבת 'בית יהודה', קראתי מה שכתבו עליו ועל גודל השאיפות
שלו, והדברים מרעישים.

לעקור את רבי מיכל מהסטנדר בסיום ה'סדר' היתה מן המלאכות
הקשות שבמקדש. הוא כלל לא שם לב לשעון. מדי יום ביזמו היה
על תלמידיו לגשת אליו ולומר לו כי הסדר הסתיים, והנהג עם הרכב
ממתין לקחתו הביתה. יום אחד, לאחר סיום הסדר, ניגש אליו התלמיד

נפסק בשולחן ערוך (אורח חיים תכח, ד) בסדר קריאת הפרשיות, כי
יש להתחיל תמיד את חומש במדבר בשבת הסמוכה לחג השבועות.
המקור לכך הוא בדברי הגמרא במסכת מגילה (לא, ב), כי יש לקרות
את הקללות שבפרשת בחוקות לפני העצרת, ותוספות על אתר
מוסיפים כי כדי לא להסמיך את הקללות לחג מפסיקים בקריאה
של פרשת במדבר.

עם זאת, חכמי ומאורי הדורות הוסיפו ופירשו לאור דברי חז"ל על
הפסוק "ממדבר מתנה" (במדבר כא, יח), כי קריאת פרשה זו לפני
חג מתן תורה באה ללמדנו את הלקח - כי התורה ניתנה במדבר
דווקא; וניתן ללמוד מכך את הערכים החשובים והמיוחדים שעלינו
להפנים לפני קבלת התורה.

חכמינו מלמדים (במדבר רבה חוקת יט, כו) כי "לכך ניתנה תורה
במדבר, שיהיו הכל שוין בה. ועוד למה ניתנה במדבר, כשם שמדבר
לא נזרע ולא נעבד כך המקבל עול תורה פורקין ממנו עול דרך
ארץ... דבר אחר במדבר מי מקיים את התורה מי שמשים עצמו
כמדבר ומפליג עצמו מן הכל".

רואים אנו כי עלינו לשנן ולהפנים אל קרבנו את הלקחים הנלמדים
מכך שניתנה התורה במדבר, וזוהי ההכנה הראויה לחג קבלת התורה.
נענה איפוא את חלקנו ונעמוד על נקודה אחת חשובה, שממנה יתד
ופינה לכל העבודה הרוחנית.

התשוקה שזכינו לראות ולשמוע אצל מאורי הדורות, היתה הדגמה
חיה ומובהקת כיצד נראה מי שחי את דברי האור החיים' הקדוש
הידועים כפשוטם: "אם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות
טיב התורה, היו משתגעים ומתלהטים אחריה".

המשגיח הגאון הצדיק רבי דן סגל שליט"א מספר כי שמע פעם
מהגאון רבי שרגא גרוסברד זצ"ל, ראש ישיבת פוניבז' לצעירים,
אודות רבו מרן הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל, בעל ה'ברכת

זהו צימאון לתורה שאין בדומה לו! כך זוכים להישגים כה מופלאים!
"ידעתי תמיד כי בני רבי חיים זריז אבל לא ידעתי עד כמה"
הבה נתקדם נדבך נוסף:
יש לדעת, כי שאיפה והשתוקקות אמיתית לרוחניות, מובילות
למעלה נוספת ומיוחדת - זריזות לתורה ולמצוות.

סיפר לי ידידי הגאון רבי **זונדל שטרן** שליט"א, רב קהילת 'פרושים'
בשכונת רמת שלמה בירושלים, כי פעם ביקר אצל הגאון הצדיק
רבי **יוסף סלנט** זצ"ל, בעל ה'באר יוסף', ושמע את רבי יוסף אומר
לבנו הגאון רבי **משה** זצ"ל באקראי, כי היות ויצא כעת כרך חדש
ומהודר של צל"ח, יש לו חשק להתחיל ללמוד את מסכת ברכות מן
ההתחלה. בהטעימו, כי הגם שלמד כבר מסכת ברכות כמה פעמים
בעבר, אך כעת הוא קיבל חשק מחודש לעבור שוב על המסכת יחד
עם חידושי הצל"ח במהדורתו החדשה.

רבי יוסף אמר זאת לבנו ממש כאדם ששח לרעהו דבר מה, ולא
בלשון ציווי או בקשה. אולם לאחר כמה ימים סר רבי משה לבית
אביו, ובכניסתו לבית נזכר במה שאמר לו אביו בביקורו הקודם. הוא
פנה לאביו ואמר כמתנצל: "אוי, רציתי לקנות את הצל"ח החדש, אך
שכחתי". חייך רבי יוסף ואמר לו: "אני כבר אוחז בדף י'. מיד למחרת
הלכתי וקניתי את הספר..."

גם בקיום המצוות נודעת חשיבות רבה לענין השאיפות. מי ששואף
כל העת לקיים את רצון אביו שבשמים, אזי בעת שתזדמן לפניו
מצוה - יקיים אותה בזריזות מופלגת וללא שהיות, ויחפש כל
הזדמנות כדי לעשותן.

כשעברתי להתגורר בירושלים למדתי בכולל שעל ידי ישיבת 'תורה
אור', בצילו של הגאון רבי **חיים פנחס שיינברג** זצ"ל, שהיה אדם גדול
מאוד, גאון צדיק וקדוש. מצוות השם היו מושושי חיו ממש, ותמיד
הידר לקיימן בזריזות מופלגת ובחזרות לב.

בשעתו סיפר לי אחד מבחירי הלומדים בכולל, ידידי הגאון רבי
ישראל גואלמן שליט"א, כיום רב קהילת 'שערי תבונה' בשכונת
רמות א' בירושלים, כי לפעמים היה עומד בפרוזדור של הכולל
ומשוחח עם הרב שיינברג בסוגיא או בהלכה, כשלפתע הוא היה
מאיץ בו "הבה ניכנס לבית המדרש ונשב לרגע". הוא נכנס לבית
המדרש והתיישב מבלי להבין מה הרב שיינברג רוצה ממנו.

אך אחר כמה שניות הבין כי הרב שיינברג הבחין בזוית עינו בדמותו
ההדורה של המשגיח הגאון הצדיק רבי **זיידל אפשטיין** זצ"ל, שעומד
לעבור במקום, וכוונתו היתה שייספיקו לשבת לפני המשגיח יבוא,
כך יוכלו לקום בפניו, ולקיים את המצוה של 'והדרת פני זקן'.
הרב גואלמן אמר לי אז בנימה אישית: "יש ללמוד מראש הישיבה
כיצד לנצל כל הזדמנות לעשיית רצון השם יתברך ולקיום
המצוות".

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

האחראי על ההסעה ואמר לו כי היום הנהג הקבוע לא יכול להגיע,
ובמקום זאת צריך להזמין מונית. "אם כך", אמר רבי יחיאל מיכל
בשמחה, "אני יכול ללמוד עוד כמה דקות, ואחר כך נזמין את המונית".
הוא פתח שוב את הגמרא, התיישב ללמוד בחשק רב, וכל העניין פרח
מזיכרונו לחלוטין - הוא נשאר ללמוד עוד חמש שעות ברצף!...

רעייתו הרבנית הצדקנית מרת **ליפשא פיינשטיין** ע"ה, שהיתה בת
גדולים, פתו של מרן הגרי"ז **מבריסק** זצ"ל, סיפרה פעם, כי היתה
להם פגישה במקום מסויים, ובזמן ההמתנה ראה רבי מיכל ספר של
אחד הראשונים שהיה מונח במקום. חיש מהר הוא שקע בעומק
העיון, וסוף דבר היה שהפגישה התבטלה - לא היה שייך שרבי מיכל
יעצור באמצע הלימוד...

מעשה דומה סיפר לי בחור ששהה פעם עם הגאון רבי **שמואל
בירנבוים** זצ"ל, ראש ישיבת מיר בארצות הברית, בעת שהמתין
בשדה התעופה למטוס. הבחור אמר לרבי שמואל כי בעוד דקות
אחדות פותחים את דלתות המטוס, וכדאי לשים לב לשעון כדי
שחלילה לא יפסיד את הטיסה. רבי שמואל הנהן בראשו לאות הן,
אולם המשיך לשוחח עם מאן דהו בעומקן של סוגיות.

לאחר כמה דקות הודיעו במערכת הכריזה כי על הנוסעים לעלות
על המטוס, ורבי שמואל נענע בראשו בקוצר רוח ואמר: "כן, כן, אני
כבר עולה", ולאחר שהתלמיד ניסה שוב ושוב להזכיר לו כי הזמן
חולף גער בו קלות באומרו: "תפסיק להפריע לי ללמוד..."

אדהכי והכי המריא המטוס והפליג ליעדו. רבי שמואל עוד נותר
שקוע זמן רב בשיחה, וכשסוף סוף סיים את השיחה והבין כי הפסיד
את הטיסה, לא הצטער. "ברוך השם", אמר בסיפוק. "הפסדת
משהו בשביל תורה!"

תלמידיו של רבי שמואל מספרים, כי פעם ירד שלג גדול בברוקלין,
השלג הכבד ומזג האויר הסוער מנעו מכולם ללכת ברחובות קריה.
לא יכלו להתנייד ממקום למקום לא במכונית ולא ברגל, וכך גם רבי
שמואל נותר באותו היום סגור ומסוגר בביתו, עמל ויגע על תורתו,
מבלי יכולת להגיע לישיבת מיר, אשר בראשה עמד.

אך כשהגיע השעה בה הוא היה רגיל למסור מידי יום את שיעורו,
רוחו סערה עליו והסתובב בבית כשנפשו עגומה עליו. הן אמרו
חז"ל: "מתלמידי יותר מכולם", באמצעות מסירת השיעור יש לו
יכולת להתחדד יותר בהבנת העניינים על ידי דיבוק חברים, להבין
את השיעור ברובד נוסף עמוק יותר, וכיצד שייך לוותר על כך? כיצד
שייך להימנע היום ממסירת השיעור?

הוא הסתכל בחלון ולפתע ראה מול עיניו אמבולנס חולף מתחת
לבית, ובאמצעות שלשלאות שהניחו על הגלגלים הם מצליחים
לנוע מרחוב לרחוב למרות השלג הכבד. מיד יצר קשר טלפוני עם
חברת הצלה וביקש לברר אם יש להם כעת אמבולנס פנוי לקחתו
אל הישיבה למסירת השיעור.

הם שהכירו את רבי שמואל ואת אהבתו המופלגת לתורה, מיהרו
לשלוח לביתו אמבולנס שלקח אותו אחר כבוד לישיבה.

כן, אנחנו לא רוצים כסף, לא רוצים מעמד, עושים הכל בשקט בשקט, רק בשביל לזכות ולהציל נפשות. לנו ברור כשבחור נהנה מהלימוד ואוהב ללמוד, כל החיים שלו משתנים

הרב שלמה אופנהיים, מנהל 'מוקד הגישמאק' מסביר כיצד יכול כל הורה לסייע לבנו לזכות ולהרגיש לראשונה בחייו 'גישמאק בלימוד'

ניסיון רב עם בחורי ישיבות, ושהם עצמם זוכים להרגיש טעם של מתיקות אמיתית בלימוד הגמרא. כמובן שכדי להשפיע על אחרים, אי אפשר לדבר רק מן השפה ולחוץ. זה צריך לבוא מהנימים הדקים שבלב ומהמחשבות והרגשות העמוקים ביותר של המשפיע, כדי שיהיה בגדר של 'דברים היוצאים מן הלב', שכידוע גם 'נכנסים אל הלב'."

ואיך באמת אתם עושים את זה בפועל?

"כל מקרה לגופו. יש בחור שחוסר ההנאה שלו נובעת מחוסר הערכה לתורה. הוא לא כל כך מבין למה זה חשוב ללמוד. יש בחור, וזה המקרה הקלאסי והנפוץ ביותר, שבעצם מבין את החשיבות של הלימוד עצמו, אבל הוא לא מצליח להתחבר לזה. הוא לא מבין למה זה כל כך מעניין וחשוב מה יהיה הדין של השור שנגח את הפרה, אם הפעם האחרונה שהוא ראה פרה זה היה בטיול השנתי שלו למושב קוממיות כשהיה בכתה ו', והשוורים היו בכלל בלי קרניים שם ברפת. הוא לא מבין מה הגמרא רוצה ממנו ואיך זה קשור אליו. "ויש הרבה מאוד מקרים של בחורים שפשוט לא מצליחים למצוא את המקום שלהם. הם לא מצליחים אף פעם לשאול שאלה טובה או לענות תירוץ מיוחד, הם בעיקר מרגישים כישלונות רציפים ומתמשכים, ולכן הם לא אוהבים ללמוד. כל מקרה כזה מצריך מענה שונה לחלוטין, לכל בחור יש את האופי שלו, את סגנון המחשבה שלו, את רמת הידע שלו, ולכן כל אחד צריך מענה שונה וייחודי." "כל בחור שרוצה להצליח, צריך לעבור תהליך. אנחנו נותנים רק

אליעזר (לייזר) רוט

חג מתן תורה שכבר מגיע מביא אותנו להתייחס אל נושא חשוב ביותר שכבר קצר הצלחות רבות והישגים מדהימים, וזה פרויקט ה'גישמאק בלימוד', של ארגון 'אחינו'. שוחחנו עם המנהל החדש של 'מוקד' הגישמאק של ארגון 'אחינו', הרב שלמה אופנהיים, וביקשנו לשמוע מעט על הרעיון שמאחורי הקמת 'מוקד הגישמאק', היעדים שלו, וגם איך עושים זאת בפועל.

"ארגון אחינו מפעיל כמה שנים רבות בהצלחה גדולה את 'מוקד הישיבה' המסייע ומכוון את בני הישיבות בדרכם לעלות מעלה מעלה בדרכי התורה והחסידות. מתוך הפעילות במוקד זה עלה העניין בצורה בולטת שכל מי שאינו נהנה בלימוד התורה, פורחים אצלו בעיות כל הזמן.

נכון שיש בעיות ממגוון רחב מאוד שבחורים מתמודדים איתן. יש בחורים שיש להם בעיות עם התמדה, יש כאלו שמתמודדים עם בעיות מול ההורים או החברים, עם חוסר תקשורת בתוך המשפחה או עם חוסר אמון באנשי הצוות החינוכי בישיבה. כל הנושאים האלו הם חשובים מאוד.

"אבל מתוך העבודה בשטח, הנהלת 'אחינו' שמה לב שמתחת לכל הבעיות שוכן חוסר סיפוק. למה בחור לא מסתדר עם הצוות החינוכי בישיבה? כי הוא עושה בעיות. ולמה הוא עושה בעיות? כי הוא לא לומד.

"למה הוא לא לומד?"

"כי הוא לא מרגיש שהלימוד עושה לו טוב!!!

"אפילו ניסיונות שלכאורה אינם תוצאה של בעיה בלימוד, כמו בעיות חברתיות וכד', מושפעים מרמת ההנאה של הבחור מהלימוד. כשבחור נהנה מהלימוד ואוהב ללמוד, כל ההתמודדויות שלו נראות אחרת ונמצאות במקום גבוה הרבה יותר. הוא יוצא להתמודדויות האלו מתוך בסיס חיובי יותר. החוויה הלימודית היא חיובית אצלו. לא הכל רע לו בחיים. הוא לא מרגיש חסר תועלת ומיותר בעולם הזה. הוא מרגיש נפלא, טוב לו ללמוד, התורה משמשת לו כמפלט מכל הבעיות האחרות, וממילא כשהוא מתמודד עם הבעיות הוא עושה את זה עם גישה חיובית ושמחה, מה שבדרך כלל עוזר לפתור אותן בצורה טובה יותר."

"לשם כך גויסו כבר לפני מספר שנים אברכים יראי שמים, שיש להם

**כשבחור נהנה מהלימוד ואוהב
ללמוד, כל ההתמודדויות שלו
נראות אחרת ונמצאות במקום
גבוה הרבה יותר. הוא יוצא
להתמודדויות האלו מתוך
בסיס חיובי יותר. החוויה
הלימודית היא חיובית אצלו**

תשלום. כן, אנחנו לא רוצים כסף, לא רוצים מעמד, עושים הכל בשקט בשקט, רק בשביל לזכות ולהציל נפשות. לנו ברור כשבחור נהנה מהלימוד ואוהב ללמוד, כל החיים שלו משתנים. הורים יכולים לפנות ולבקש שאחד מהמוקדנים שלנו או מישהו אחר הפעיל בתחום הזה של הכשרת חונכים ולימוד עם חניכים, יראה את הבחור שלהם, יבדוק אם באמת מדובר בבעיה של 'גישמאק' בלימוד, כי לא תמיד זאת באמת הבעיה של הבחור, ואם זאת הבעיה, אפשר להכין תוכנית ולמצוא דרכים שיעזרו בסייעתא דשמיא לבחור שלהם".

מס' הטלפון של מוקד הגישמאק 1-800-20-18-17
(השיחה חינם) והמוקד פועל בשעות הערב

רוצה להרגיש טעם בלימוד? יש לנו בשורה בשבילך!

מוקד 'גישמאק בלימוד' -
נפתח במיוחד עבורך
צוות אברכים תלמידי חכמים,
ישתדלו יחד איתך למצוא
את הדרך שגם אתה
תוכל להתענג על נועם צוף
מתיקות התורה הקדושה!

**התקשר כבר היום
מוקד 'גישמאק'**

1-800-20-18-17 (השיחה חינם)

וישועה קרובה לבוא

המוקד פעיל בימים א-ה, בין השעות 19:30-22:30

כיוונים, את העבודה בפועל צריך הבחור עצמו לעשות, ואם הוא מעוניין אנחנו שמחים לסייע לו בכך, אבל בסופו של דבר אתה לא יכול להכריח בחור לאהוב את הלימוד, אתה יכול לעזור לו למצוא דרכים להטעים ולהמתיק את הלימוד, עד שיגיע בעזרת ה' לדרגה של אהבת תורה אמיתית, שהפסוק 'כל חפצך לא ישוו בה', יהיה מוחשי בעיניו".

מה התגובות שאתם מקבלים מבחורי הישיבות ומאנשי הצוותים החינוכיים?

"התגובות מאוד חמות ונלהבות, אבל זה לא מפתיע אותנו. 'אחינו' בעצם כבר עושה את זה בתוך 'מוקד הישיבה' הקיים כבר שנים, ועכשיו רק מיקדנו יותר את הטיפול בנושא הזה כך שהבחורים מכירים אותנו ואת הפעילות שלנו, ובוודאי שראשי הישיבות והמשגיחים יודעים ומעריכים את התרומה של המוקדים הללו לעולם הישיבות, הן במוקדים הטלפוניים עצמם והן בדרכים שונות ומגוונות ש'אחינו' מסייע באמצעותם למאות בחורים בתוך הישיבות, דרך פרויקט החונכים הגדול של 'אחינו' ובדרכים אחרות".
אם עד עכשיו 'מוקד הגישמאק' היה פעיל רק באופן של מתן ייעוץ והכוונה לבחורים עצמם, דרך הישיבות והבחורים עצמם שפנו אלינו כעת הוא נפתח גם לכיוון של קשר ישיר עם ההורים.
"הורה שמרגיש שהבן שלו לא מתקדם מספיק, שקשה לו בחברה ובלמודים, שהוא לא מתחבר לגמרא כפי שהיה מצופה ממנו, יכול להתקשר ל'מוקד הגישמאק', ובעצם לעשות שני דברים.
"קודם כל ההורים עצמם יכולים להתייעץ ולשאול, אפילו לקבל 'טיפים' מהמוקדנים שלנו, איך ללמוד עם הילד. איך לגשת ללימוד איתו, באיזו צורה לגרום לו להרגיש טוב יותר עם הלימוד עצמו.
"ובנוסף, אנחנו מציעים שירות חדש של פגישות אבחון וייעוץ, ללא

והנה באחד מלילות שבת תוך כדי שהוא מזמר את ה"אשת חיל מי ימצא" בהגיעו אל הפסוק "נודע בשערים בעלה בשבתו עם זקני ארץ" ראוהו נעצר, מהרהר, כאילו נעצב, ובעיניו מנצנצת דמעה... הכל הבחינו בכך, אך לא ידעו פשרם של דברים, מי יעיז וישאלנו את הצדיק הזה...

'למה ניתנה תורה במדבר? לומר לך! שאין אדם קונה את התורה עד שיעשה עצמו הפקר כמדבר'

הרב בנימין בירנצוויג

"וידבר ה' אל משה במדבר סיני" (במדבר א', א')

משהפצירה, התחיל רבנו אליהו מדבר ומסביר: אסביר לכם פשר הדבר, הנה אנוכי אליהו לאפיאן, נכנס לשיבה, הכל קמים לקראתי! מדוע קמים? מי אתה אליהו לאפיאן? מה אתה? וכל זאת ממשיך להתקדם אל מקומי, מישהו מהבחורים מקדים ומעמיד סטנדר כשעליו גמרא או סידור לפי הצורך, מדוע כיבדוני? מי אתה אליהו לאפיאן? מה אתה? מתחילים להתפלל, מגיעים לקריאת שמע, הכל מסיימים והחזן ממתין לי עד שאף אני אגמור, מדוע ממתנים לי? מי אתה אליהו לאפיאן? מה אתה? לאט לאט גוברת הסכנה שמא בכל זאת תתגנב אל תוכי איזו התלבשות באיצטלא שאינה הולמת אותי, הסכנה היא עצומה! מהר מאוד ובקלות ח"ו מתרגלים לחשוב שמא כך ראוי כך נאה כך יאה, והרי אנוכי יודע אליהו לאפיאן, שאינני ראוי לכך, אין האיציטלא הזאת הולמתני, פעמים שהנני מתמלא פחד מפני סדק כל שהוא דרכו תחלחל בי הערכה מופרזת, מי יודע? והנה הערב לפני האוכל, בהגיעני אל הפסוק "נודע בשערים בעלה בשבתו עם זקני ארץ" התחלתי לחשוב על הפשט של אותו פסוק, הלא הכוונה הברורה היא, כי כאן בעולם הזה שאינו עולם של אמת הכל אינו אמת, אף ההערכות דמיוניות ואולי מזויפות! כאן בעלמא דשיקרא יתכן גם להעריך את מי שאינו ראוי לכך. אכל שם בעלמא דקשוט, שם יראו כיצד נראה האיש "בשבתו עם זקני ארץ" האם אותם מצוקי ארץ הסתכלו עליו, הידברו עמו, הירצו לארח אותו להם לחברה, המסוגל יהיה להסב עימם אל שולחן אחד,

במדבר רבה על פסוק זה הביא: 'למה ניתנה תורה במדבר? לומר לך! שאין אדם קונה את התורה עד שיעשה עצמו הפקר כמדבר'. היסוד לקנייני התורה, הוא לשם עצמו כמדבר, להפקיר עצמו לגבי התורה הקדושה, לסלק את עצמיותו בשביל לימוד ועמל התורה, להיות שומע ומקבל מבקש ונותן, ללא שום חשבונות, רק כך הוא הופך לכלי שבו יכולה לשרות התורה. לא לחינם אומרים אנו בתפילת 'אלוקי נצור' - ונפשי כעפר לכל תהיה, פתח ליבי בתורתך, רק אחרי שאדם שם עצמו כעפר לכל, אז יכול לבקש על התורה.

כך ראינו בכל הדורות שצמחו גדולי ישראל, דבר ראשון עטפו עצמם במידת ענוה מופלגת, וכך הפכו עצמן לכלים המוריקים תורה לכלל ישראל.

בספר ברכת מרדכי מובא מעשה נפלא המעיד על כך: מעשה שהיה ברבינו אליהו לאפיאן זצ"ל אשר בלילות שבת היה מיסב לסעודה על שולחנה של הרבנית אשת הרב דכפר חסידים. והנה באחד מלילות שבת תוך כדי שהוא מזמר את ה"אשת חיל מי ימצא" בהגיעו אל הפסוק "נודע בשערים בעלה בשבתו עם זקני ארץ" ראוהו נעצר, מהרהר, כאילו נעצב, ובעיניו מנצנצת דמעה... הכל הבחינו בכך, אך לא ידעו פשרם של דברים, מי יעיז וישאלנו את הצדיק הזה.

המשיך הצדיק בזמירתו, התחיל וסיים את סעודתו, ואז חברו שאר המסובים והפצירו ברבנית כי תמצא פשר דבר. רבינו אליהו זצ"ל, ברוב הכרת טובתו לרבנית, לא היה כמעט מחזיר פניה ריקם, אף בדברים שהשתיקה יפה להם לשיטתו, משביקשה והפצירה, לרוב שמעה מפיו מענה. אף הפעם פנתה אל הצדיק בנוכחות שאר המסובים ובפיה בקשה: ילמדנו רבינו מה קרה לפני הקידוש? למה כוונת הרבנית? שאל ר' אליהו מה קרה שראינוהו מתעצב כאילו ועיניו מעלות לחלוח דמעה? חזרה לשאול

ראיתי שרבי נחום סוגר הדלתות ומסתכל אנה ואנה לראות שאין שם איש, אז הלך לתיבת ה'שמות' והוציא משם איזה ספר וישב על יד הבימה ולמד בדבקות עצומה עד שלפתע ראיתי אש מתלקחת שמקיפה אותו...

מה ראו תלמידי החפץ חיים כשעקבו אחריו?

הנפלאות שחזו עינינו אצל גדולי עולם שהגו ועמלו בתורה הק' יומם ולילה, שכינה היתה מדברת מתוך גרונו ורוח הקודש נשבה מהם ומפסיקותיהם...

וכך סיפר הגאון רבי מרדכי שוואב זצ"ל: הגאון רבי שלום איישישוק זצ"ל היה יליד קמניץ והלך ללמוד בראדין אצל מרן ה'חפץ חיים' זי"ע, ונתקרב אליו מאוד. אחר י"ב שנה חזר לקמניץ, וביום שובו היתה בקמניץ התרגשות גדולה, והיה כמין יו"ט. הוא נכנס לבקר את הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל ובעת הביקור לא הרשתה הרבנית לאף אחד להיות בחדר, מלבד הבחור אריה ליב גראסנס [לימים הדיין הגאון רבי אריה ליב...]. שהיה בן בית אצל רבי ברוך בער ונתחבא מאחורי הדלת לשמוע מה הם משוחחים, ואח"כ סיפר מה ששמע:

רבי שלום סיפר לרב"ב שבכל ערב שבת אחר חצות היום היה מרן החפץ חיים משוחח עם התלמידים בענייני השקפה והיה מספר להם עובדות מגדולים וצדיקים. פעם אחת אמר החפץ חיים: 'מיר האבן איינמאל אפגעטוהן דער רבי' [פעם אחת עקבנו אחרי הרבי...]. ה"ה הגאון הצדיק רבי נחום מהורדנא...

וכאן החל החפץ חיים לספר מעשה נורא מה שראו עיניו כשעקב אחרי רבו רבי נחום בהיותו בן חמש עשרה שנה. רבי נחום היה שמש בית הכנסת ועסק הרבה במסירת שיעורים לבעלי בתים. בלילה היה נוהג להישאר בבית הכנסת אחר שכל המתפללים כבר שבו לבתיהם...

פעם אחת רציתי לראות מה הוא עושה שם, ואחר תפילת ערבית כשכל הקהל כבר יצאו מבית הכנסת, נשארתי שם והתחבאתי תחת

הרב ישראל ליוש

ראש חֲדָשׁ סִיּוֹן יִהְיֶה בְּיוֹם שְׁלִישֵׁי הַבָּא עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל לְטוֹבָה

בשבת נברך בעזה"ת את חודש סיון, החודש בו ניתנה תורה לישראל. ומבואר בספרים הק' ש'סיון' הוא מלשון 'סיני' שעליו ניתנה תורה, ומלשון 'ניסים' שנעשו לישראל ביום המעמד הנורא והנשגב.

עוד הובא בשם תלמידי רבינו יהודה החסיד, בעל 'ספר חסידים': למה ניתנה תורה למשה ובחודש סיון ועל סיני? לפי ש'משה וסיני וסיון' גימטריא תרי"ג.

בפסיקתא משלו משל נאה, למלך שעשה חופה לבתו הכלה. אמר לו אחד מגדולי המלכות: 'נאה לבת מלך להרכיבה על הפיל כשהיא יושבת באפריון ולסלסלה בכל גדולי המלכות', ענה אדם אחד ואמר: 'פיל גבוה ואין לו הדר ולכלה יש יופי ונאה להרכיבה על הסוס ולהראות יפיה בכל גדולי המלכות, ענה אדם אחד ואמר: 'פיל גבוה וסוס נמוך, ואין להם פה לדבר וידיים לספוק ורגליים לרקד, ונאה להרכיבה על כתפיים להראות יו

פיה'. כך הקב"ה, לא נתן את התורה לא בניסן ולא באייר מפני שמזל ניסן טלה ומזל אייר שור ואין נאה להם לקלס ולשבח, לכך נתן את התורה בסיון ומזל סיון תאומים, ותאומים אדם הוא ויש לו פה לדבר...

דברי המדרש מתבארים עפ"י מה דא"י בחז"ל 'קודשא בריך הוא וישראל ואורייתא חד הוא', התורה ניתנה לישראל דווקא בחודש בו שולט מזל של אדם היודע לדבר, לרקד ולספק, משום שהאדם הישראלי מחובר לתורה והוא חלק משלושת הצלעות המהווים את שלמות התורה, קודשא בריך הוא, אורייתא וישראל. התורה לא ירדה לעולם סתם ובאו ישראל ובחרו בה, התורה ירדה לעולם כדי ליתנה לישראל, משום שהם מחוברים איתה בקשר בל ינותק.

נתינת התורה בחודש סיון במזל תאומים המורה על האדם שיש לו פה לדבר, הוא משום שהחיבור הזה בין שלושת הצלעות נעשה ע"י האדם כשהוא הוגה ועוסק בתורה ע"י פיו. ומבואר בספרים הק' שהתאומים הם כביכול קודשא בריך וישראל שנעשים מאוחדים כתאומים ע"י התורה הק' שניתנה בחודש זה.

קשר זה בין קודשא בריך הוא, ישראל והתורה, יסביר עבורנו את

שוב עצר הרוכל משטף דיבורו, אולם הפעם - נראתה דמעה שקופה ונרגשת בזווית עינו. 'ובכן, אחד הילדים שנשלחו על חשבוני ללמוד ב'סלבודקא', גדל והתעלה עוד ועוד, הפך לתלמיד חכם מופלג, והוא הגאון רבי אהרן קוטלר - מקים ישיבת לייקווד המעטירה, שבנה את היהדות באמריקה, והאציל מתורתו על אלפי תלמידים!

וכיצד הצליח בניין מכובד לרפא ולהבריא לחלוטין?

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"מִטְיָה זְבוּלָן... " (במדבר ב' / ז')

שעת אחה"צ מנומנמת למדי, בסימטה צדדית במנהטן הסואנת. יהודי בא בימים יושב לו בפינה, לעת זקנתו - החליט לנסות להתפרנס מרוכלות. עגלה קטנה לצידו עליה החזיק מוצרי סדקית, ומדי פעם מישהו היה מרחם עליו, עוצר ורוכש מספר מחטים או אולר קטן, וברוב הזמן - הוא פשוט ישב ואמר תהלים.

על ידו עבר יהודי נשוא פנים, ראה את העגלה המוצבת ואת הרוכל האומר תהלים בדבקות, קרב אליו והתעניין: 'סלח לי מר, אינני מבין את מעשיך. רוצה לומר תהלים? - בבקשה, יש בית הכנסת בפינת הרחוב. רוצה למכור? - עמוד לימין העגלה ותזעק בגרון נחר על מרכולתך. הרי כאן אנו ניצבים בחוצות העיר, כאן עמלים לפרנסת העולם הזה. רוצה לדאוג לעולם הבא? - בבקשה, לך לבית הכנסת. השילוב הזה תמוה בעיניי!'

הזקן חייך חיוך נוגה, והשיב: 'אם יש לך 5 דקות, אסביר לך כיצד דואגים לעולם הבא, תוך כדי תנועה בעולם הזה...'. די היה בהקדמה זו כדי לרתק את השואל, ואז פתח הזקן וסיפר:

'קודם בואי לארצות הברית, התגוררתי בליטא - ברוס. הייתי סוחר שוורים, התפרנסתי די בקושי. תקופות הצלחתי ומכרתי כמה צמדים חזקים שהניבו רווח משמעותי, ובתקופות אחרות הייתי מצליח למכור שור פעם בחודשיים - וחייתי בעוני. אולם בכל מצב, בכל מחיר ובכל תנאי - הקפדתי להפריש חומש למלמד ילדי התשב"ר בעיירה. כי להורים לא היה איך לשלם לו, ויהודים טובים - שהיה חשוב להם להעביר את התורה לדור הבא - היו תומכים בו מעת לעת, ואני נמנית עליהם... חודש אחד, הצלחתי במסחרי מעל ומעבר למשוער, הרווחתי בחודש מה שאני לא מרוויח בשנה. כשניגשתי למלמד כדי לתת לו את המענק החודשי, עיניו התעגלו בתדהמה מסכום העתק שהנחתי לפניו, והוא סירב ליהנות ממנו. הוא הסביר כי הוא בוטח בה' שיספק לו את מחייטו דבר חודש בחודשו, ואין לו מה לעשות עם סכום כה גדול.

כל נסיונותיי לשכנעו לא עלו יפה, ולבסוף - החליט המלמד כי ישתמש בכסף כדי לממן לשניים מתלמידיו ביגוד, מזון ומדי נסיעה, כדי שיוכלו לעבור לישיבה מכובדת המתאימה לכישוריהם, ויצליחו להתעלות

בתורה. הסכמתי, וכבר למחרת סיפר לי כי הודיע להורי שני תלמידים כי יש בידי תקציב לצייד את בניהם כראוי ולשלוח אותם לישיבת 'סלבודקא', על מנת שיעלו ויתעלו בתורה כשאיפתם, ויצליחו בה מאוד!'

ככל הדברים האלה סיפר הרוכל הזקן ליהודי הנכבד שלפניו, שישב והקשיב מרותק. ואז, נשם הרוכל עמוקות והמשיך: 'לאחר שהגעתי לאמריקה, ניסיתי לברר מה עלה בגורל התלמידים האלה, שנשלחו ללמוד ב'סלבודקא' בתרומתי הכספית. לא הצלחתי לפצח את הסיפור כולו, אולם אחד מהם ידוע לי מי הוא, והוא - - -'

שוב עצר הרוכל משטף דיבורו, אולם הפעם - נראתה דמעה שקופה ונרגשת בזווית עינו. 'ובכן, אחד הילדים שנשלחו על חשבוני ללמוד ב'סלבודקא', גדל והתעלה עוד ועוד, הפך לתלמיד חכם מופלג, והוא הגאון רבי אהרן קוטלר - מקים ישיבת לייקווד המעטירה, שבנה את היהדות באמריקה, והאציל מתורתו על אלפי תלמידים!

ועתה, חייך הזקן חיוך של ניצחון, 'אמור לי אתה: האם אי אפשר לשלב עולם הבא בעולם הזה? הנה כי כן, אני עמלתי במסחרי, ונתתי כסף. כסף. הדבר הכי מגושם בעולם. אינני יודע אלו זכויות יש לי בעולם הבא, אולם בזאת אני בוטח: הזכות שרבי אהרן קוטלר גדל בזכותי - זה חלקי מכל עמלי, זו הזכות שלי בעולם הבא, ואותה קניתי בעולם הזה, תוך כדי סחר בשוורים!'

הזקן סיים את סיפורו הנרגש, והיהודי שלצדו נפרד ממנו בלחיצת יד

חמה, תוך שאינו מצליח להסתיר את קנאתו ביהודי שזכה לקנות את עולמו: להשקיע כמה עשרות רובלים, ולגלות אחרי שנים שבזכותו צמח אחד מגדולי הדור, מקים עולה של תורה בארצות הברית! לימים, אותו יהודי נכבד השתתף באסיפה בה השתתפו כמה מגדולי הדור, וסיפר את הסיפור במלואו - כפי ששמעו מהרוכל הזקן. לפתע, החל רחש בשולחן המזרח, והגאון רבי יעקב קמינצקי זצ"ל שהשתתף באותה אסיפה - קם וביקש להוסיף פרט אחד לסיפור, מטלטל ומפתיע:

'הילד השני - הייתי אני!'

תמיכה, ברכה, ובריחה...

ולאדיק גרודצקי היה צעיר שאפתן ונמרץ, עת החל בחייו העסקיים. תחילה ייבא משאיות ממצרים, בהמשך הקים את חברת 'המאחד' - שמה הקודם של 'אגד', ואחר כך ייסד את תאגיד 'אמקור - אמפא'. הוא נחשב לעילוי עסקי שעשה הון רב, אולם להצלחתו העסקית יש שותף סמוי - אותו נחשוף עכשיו. וזה דבר המעשה:

היה זה כשעלה בדעתו של הגאון רבי בן ציון מובשוביץ זצ"ל להקים את ישיבת 'השרון' בהרצליה, והוא חיפש שותפים שיתרמו מהונם לרכישת הקרקע ולהקמת הישיבה. הוא פנה לסוחר הצעיר ולאדיק ששמו הלך לפניו כמי שעושה חיל, והלה נענה בחפץ לב, ותרם סכום נכבד לרכישת הקרקע ואף להקמת הבניינים.

באחד מימי הפורים, ערך הרב מובשוביץ סעודת פורים גדולה לתלמידי הישיבה, והזמין את שותפו ולאדיק, התומך הגדול של הישיבה, להשתתף בסעודה. ולאדיק הגיע, השמחה הרקיעה שחקים, אולם ממש בעיצומה - החל ולאדיק מתלונן על כאבי בטן שתקפו אותו. הרב מובשוביץ ניסה להרגיעו, אולם הואיל ולא חש בטוב - קרא לנהג שהסיע את ולאדיק למנוחה בבית.

כעבור כמה ימים, התקשר ולאדיק אל הרב, וביקש ממנו לסור ללשכתו. 'שמע נא', אמר בקול נכאים, 'זה לא סתם כאב בטן, גילו גידול ממאיר בקיבתך. כפי שאני מבין מהרופאים, אני חי כיום על זמן שאול, בכל רגע שחולף אני צועד לקראת מותי...' פתאום, התפרץ ולאדיק העשיר בכבי ואמר: 'ראש הישיבה! אני בקושי בן 40, עוד לא חיתנתי אף ילד, ואני בשיא תנופתי העסקית. רק המחלה הארוכה הזו משבשת אותי לחלוטין, ובעצם רומזת שימי המאושרים בעולם הזה הסתיימו!'

ולאדיק הוסיף והסביר, שכבר היה אצל שני ענקי הרפואה בתחום, הפרופסור נתן מתל אביב, ופרופסור רחמילביץ' הנודע מירושלים, ושניהם הביטו בצילומים וקבעו שגורלו נחתם. הרב מובשוביץ לא מצא מילים לעודד, והשיחה הסתיימה באיחולי החלמה ובאווירה קודרת, מתוך תקווה ויאוש גם יחד...

ימים ספורים אחר כך, נערכה בישיבה שמחת ברית מילה, כשהגאון רבי יעקב ישראל קנייבסקי - ה'סטייפלער' זצ"ל, הוזמן לשמש כסנדק. לאחר ששמחת הברית נערכה כהלכה, ביקש הרב מובשוביץ להראות לאורח הנכבד את בנייני הישיבה, והחל מסייר עמו כשהוא מראה באצבע על היכל הישיבה, על חדר האוכל, חדרי הפנימיה

וחדרי השיעורים, כשבכל אחד מהמקומות הוא מציין כי המקום נבנה בתרומתו של יהודי תומך תורה נלהב בשם ולאדיק גרודצקי.

כשהסויר הסתיים, התכופף ראש הישיבה אל ה'סטייפלער' ואמר: 'ויהודי זה, תומך התורה שהוביל את הקמת הישיבה והחזקתה - שרוי בצרה נוראה, מחלה קשה מאיימת על חייו! הוא מבקש להמשיך לנהל את חייו על מי מנוחות ולתמוך בישיבה, אולם גידול מסוכן השתלט על קיבתו, והרופאים מיואשים מחייו!' - זעק ראש הישיבה בכאב.

ה'סטייפלער' הקשיב, וכהרף עין הרים את עיניו והשיב קצרות: 'הוא מחזיק תורה, אז יש לו זכויות. המחלה תיעלם, הוא ישיא את ילדיו, יצליח בעסקיו ויזכה לתמוך בישיבה עוד ועוד!' - חתם, ברכה ברורה וקולעת, חדה ונחרצת!

ראש הישיבה התרגש, ומיד לאחר שנפרד מה'סטייפלער' מיהר להתקשר ולבשר. אולם ולאדיק, שהיה נתון בלחץ ובמתח, רק הפטיר 'הלוואי', וביקש מהרב מובשוביץ להתלוות אליו לבית החולים, כי עליו לבצע צילום נוסף שיעקוב אחר התפתחות המחלה.

כשמר גרודצקי יצא מהצילום, הפטיר ביושב 'בוא ניסע'. רק בדרך, כשהחלו לשוחח, סיפר ולאדיק: 'תראה, הם כל כך מיואשים ממני, שהחליטו לעשות לי טוב על הלב לפני מותי...' ואז הוסיף ותיאר, איך הפרופסורים הנכבדים עיינו בצילום, והאחד שאל את חברו להיכן הגידול נעלם. שניהם חיפשו היטב, ולבסוף קבעו כי הגידול פשוט נעלם, נ-ע-ל-ם!

'בשורה טובה!' - צהל הרב מובשוביץ. 'מה פתאום?' - הגיב ולאדיק. 'האינך מבין? הם חוששים לבשר לי את הנורא מכל, אז הם החליטו לתת לי למות מתוך תחושה טובה. תגיד לי, שמעת בחייך על גידול שנעלם, בלי טיפול, בלי ניתוח, סתם כך תפס רגליים וברח? טרם קרה כדבר הזה!' - קבע גרודצקי, וביקש מהרב מובשוביץ לפנות בהקדם לפרופסור רחמילביץ' ולפרופסור נתן, ולחקור אותם היטב - עד שיגלה את האמת!

הרב מובשוביץ נענה, אולם שני הפרופסורים, איש איש ב'חקירתו', אמרו כי אכן נדהמו, אבל זו המציאות - ללא כחל ושרק. הם גם הראו את הצילומים להרב מובשוביץ, והוכיחו - צילום על גבי שקף: 'הנה, כאן היה הגידול בצילום הראשון, רואים אותו בבירור, גדול, עוצמתית, מחריד. והנה כאן' - הצביעו על הצילום השני, 'הגידול איננו, איננו. הוא אכן נעלם. אין לנו הסבר לכך, אבל זה בדיוק מה שקרה!'

כשהרב מובשוביץ שב למר גרודצקי עם אותה התשובה, ונתקל שוב בחוסר אמון, הגיב לו בשאלה: 'אמור לי, אולי הכאבים פסקו?', ואז השיבו ולאדיק: 'אכן, הם פסקו לפני שבוע, אבל זה לא מדד אמיתי. לפעמים הכאבים פוסקים מעת לעת, והגידול עודו כאן!'

'ואני דווקא חושב', המשיך הרב מובשוביץ, 'שהכאבים פסקו בדיוק ביום בו קיבלת את ברכת ה'סטייפלער'. וממילא, אין פלא בעיניי שאכן הגידול נעלם...'

ואכן, יאמין או לא יאמין מר גרודצקי, עוד ועוד בדיקות נעשו, ובכולם - הגידול איננו. נעלם. הוא הוסיף והאריך ימים, הצליח במסחרו והתעשר עושר רב, זכה להשיא את ילדיו בבראות איתנה, וכמובן - הוסיף לתמוך בישיבה!

בסוגיות אלו, הוא נעזר הרבה בספר 'ישועה בישראל' של רבי יונתן בן יוסף מראז'ינוי (יצא לאור בשנת ת"פ) עד שלבסוף הוציא את הספר שקל הקודש. (כשהוציא את רמב"ם פרנקל והגיעו ל'קידוש החודש' פנו אל אבא שישיע בחלק הזה, הוא סירב והפנה אותם למי שלמד עמו עניינים אלו הלא הוא הגה"צ רוטברג שליט"א).

זה מוסר השכל לכל אחד; אין דבר כזה 'לא בשבילך', כל התורה שייכת לכל אחד.

שמענו שאתם זכיתם להיות השליח מצוה להציע את חיבורו של הספר 'ארחות יושר'.

תחילת כתיבת הספר היתה כשביקש לחזק מי מקרוביו בנושאים מסויימים. למשל פעם חפץ לעודד את לבו של אחד מבני ביתו לחיזוק בתפילה, וכתב לו ליקוט מדברי חז"ל בנושא המסויים שבו היה נצרך לחיזוק, לאחר עשה כן בנושא לימוד התורה, ולאחר שהצטברו כמה מכתבי חיזוק כאלו.

אני זכיתי לבקש שיכתוב על עוד דברים הצריכים חיזוק ויוציא את זה כספר, הוא נענה לבקשה. הוא כתב את הספר בתוך זמן קצר ביותר של מספר שבועות, את התוצאה לא צריך להציג... מהרגע שיצא לאור נחטף הספר מהדורה אחר מהדורה, אבל האבא הכ"מ יחד עם האמא ע"ה החליטו שכל ההכנסות ממכירת 'ארחות יושר' יהיו לצדקה, ואכן, עד יומו האחרון היה בביתו קופה מיוחדת לספר 'ארחות יושר', וכל הכסף שהגיע מהמכירה היה לצדקה.

משעמל בה היא נקראת תורתו

מקום של כבוד נדיר ויחודי התבצר לספר 'דרך אמונה' על זרעים ששמענו יצא בכל המדינות אשר דבר המלך ודתו הגיע.

'דרך אמונה' נכתב בעמל רב. אופן לימודו היה להתחיל את הסוגיה מההתחלה, מהחומש, את כל הפסוקים עם מפרשיהם. אח"כ את המשניות על הענין עם המפרשים ואח"כ את הגמרא בכל מקום בש"ס שמוזכר ששייך לנושא שנלמד, וכן הלאה מכילתא ספרא וספרי וכו' עד לאחרון הפוסקים הלא הוא מרן ה'חזון איש זיע"א, את הספר 'חזון איש' למד כסדר ורשם לעצמו כל הלכה שיצאה, כעין 'פסקי תוספות' וכך הכניס כל פסק ממרן ה'חזון איש' על מקומו.

תוך כדי שהקיף את הנושא במקורותיו, כל שאלה או נידון שעלו אצלו במהלך העיון נרשמו במחברת מיוחדת. לאחר מכן עבר על השאלות האלו והנידונים וקבע את התירושים עליהם, תוך שהוא מחשבן את השיטות, דבר בנוי על אופניו, וכמובן גם החידושים והיסודות שהתחדשו. כך בעמל וביגיעה, צעד אחר צעד, נוצר ה'דרך אמונה'.

ידיעת התורה שלו היתה מעל לתפיסה שלנו, אני לא זוכר פעם אחת שהוא אמר 'מצאתי חידוש במשנה ברורה' או ב'שולחן ערוך'. מאז שאני זוכר את עצמי הכל היה אצלו כמונח בקופסא. יכול להיות שיצא לו אחרת בסוגיה והתחדש לו דין חדש, אבל לא שמצא מראה מקום חדש בש"ס ופוסקים.

למטלות רוחניות, מעולם לא היה רץ ברחוב, גם לא לצורך. "מה שנגזר זה מה שיקרה" - היה מרגלא בפומיה.

פעם אחת היינו צריכים לנסוע מחוץ לעיר, והגענו לרחוב נחמיה לתחנת האוטובוס, ראינו מרחוק את האוטובוס מגיע לתחנה, הוא הסתפק לעצמו האם לרוץ לאוטובוס, כיון שאם נפסיד את האוטובוס, הבא אחריו יהיה רק בעוד כמה שעות, ולבסוף הכריע שלא לרוץ "אם נגזר עלינו לנסוע באוטובוס הזה הוא יחכה לנו" - אמר. מרחוק ראינו את האוטובוס עוזב את התחנה, אך לפתע הוא נעצר אחרי כמה מטרים. הנהג ירד לבדוק משהו במנוע, אנחנו שבינתיים הגענו למקום עלינו על האוטובוס, לאחר דקות ספרות עלה הנהג והמשיך בנסיעה...

ראינו בחוש איך שהאדם המאמין והבוטח, מאריה סייעה במה שצריך להגיע אליו.

מידת הביטחון הזו היתה נסוכה גם במה שייעץ וחרץ עבור אחרים. יום אחד כשהגעתי לאבא הכ"מ הוא אמר לי בשמחה פנימית רבה: "היום היתה לי ברית מעניינת", וסיפר: לפני שנה הגיע אלי יהודי אחד ואמר שהוא ואשתו (שהמתינה למטה ברכב) בדרך לנמל התעופה לטוס לאמריקה, הם נוסעים לצורך טיפולים מכיוון שלא נפקדו, נכנס לבקש ברכה שיצליח.

אמרתי לו: 'למה לך לנסוע לטיפולים זה לא פשוט ויש בזה שאלות, אם נגזר שיהיה לך ילדים, יהיה לך, ואם לא נגזר לא יועיל כל טיפול, חבל על הכסף והמאמץ'. אותו אחד נדהם אבל שמע וקיבל, ירד למטה ואמר לאשתו את הדברים והחליטו שמבטלים את הנסיעה וחוזרים הביתה.

היום הייתי בברית שלהם!...

לא בשמים היא!

כל בן תורה למד והגה בספריו הרבים המקיפים חלקים נרחבים בתורה הקדושה. כיצד בחר על מה לכתוב? כמי שהיה שם לצידו בשנים בהם כתב ויצר את החיבורים החשובים האלו, האם וכיצד היה סדר כתיבת הספרים?

באמת ספריו זכו לסייעתא דשמיא גדולה מאוד והצליחו מאוד, כי באמת כתב לשם שמים. הוא כתב על מה שצריך לכתוב, על מה שחסר לא על מה שנוח לו. יש לו חיבור פחות מפורסם מ'דרך אמונה' שנקרא 'שקל הקודש' שעוסק ברמב"ם הלכות קידוש החודש, זה כולל חשבונות וחישובים מסובכים כידוע.

מאחורי כתיבת הספר עומד סיפור שסיפר עם מסר עצום לכל אחד ואחד: פעם, בבחרותו בישיבה, ניגש למי שלימים היה שכנו הגדול - הגאון רבי גדליה נדל זצ"ל עם שאלה בנושא קידוש החודש. רבי גדליה זצ"ל מאוד העריך את האב ואף היה שולח אליו שאלות, אף על פי כן השיב לו במקרה הזה: "זה לא בשבילך, זה מסובך..."

האבא הכ"מ היה יכול להשתמט מכך ולעסוק בשאר חלקי התורה, אבל הוא אמר לעצמו אין דבר כזה "לא בשבילך"! זה חלק מהתורה וכל אחד צריך ללמוד להבין ולדעת כל חלק בתורה! מיד החל לעמול

דוגמא נוספת לדקדוק ההלכה - מנהגו היה ליטול ידיו כדין 'דבר שטיבולו במשקה' גם כאשר אכל 'עוף' מכיון שהיה נוגע לפעמים בידיו במאכל. פעם אחת נטל ידיו לצורך אכילת עוף, פתאום ראיתי ששוקל בדעתו משהו, התברר שהוא שם לב שיש גם תפוח אדמה בצלחת, 'ברכת האדמה' הרי קודמת ל'שהכול', אם כן צריך לברך קודם על התפוח אדמה, והוא הסתפק אם אכילת התפוח אדמה יהיה הפסק לנטילה על העוף, לבסוף הכריע שאין זה הפסק. כך בכל צעד ושעל ראינו שולחן ערוך חי, על כל הסעיפים קטנים ואפילו מנהגים ועניינים. אבל כאמור לא היה מתח סביב ההלכה אלא הכל בנעימות, הכל ברוע וכשאי אפשר - אז אי אפשר.

פה קדוש

מפורסם בכל העולם הברכות שהתקיימו ומופתים לרבבות, האם הוא עצמו התייחס לכך? הוא הכיר בכוחו ובכוח ברכתו?

הוא לא דיבר על עצמו, ובכלל מאד קשה היה 'לנחש' מה הוא חושב ומה הביא אותו לעשות כך או אחרת, אבל מי שהכירו היטב ידע הרבה פעמים להבין מה הוא רוצה ומה מפריע לו.

אין ספק שהוא ידע שברכותיו מתקיימות שהרי אנשים חזרו וסיפרו לו, וזרם המבקשים את ברכתו הלך וגבר מיום ליום, אך תמיד הגיב בביטול כאשר סיפרו לו על עוד ברכה שהתקיימה: "אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך", או שאמר על סגולה שהתקיימה: "זה לא אני - זה הגמרא".

מאידיך ידע גם מתי 'להשתמש' בזה... אספר לכם לדוגמא, היה לפני שנים רבות גביר שנקלע לקשיים כלכליים משמעותיים. אותו גביר היה בעל צדקה גדול וירא שמים, והאבא הכ"מ פנה במכתב לאחד מעשירי העולם החרדיים בבקשה שיסייע לאותו גביר הנתון במצב לא פשוט, ויתן לו הלוואה גדולה שעשויה בסייעתא דשמיא להעמידו על רגליו ויחזור לגדולתו.

אותו עשיר השיב בנימה של זלזול ואמר: "אני לא מתעסק עם פושטי רגל!" כאשר שמע האבא על תשובתו של העשיר התבטא ואמר: "כנראה הוא שכח מה זה להרגיש נצרך ולכן הוא מדבר כך, הוא חושב שלו זה לא יכול לקרות?". לא חלף זמן מועט ואותו עשיר מפורסם נקלע לקשיים עצומים עד שפשט רגל בניגוד לכל התחזיות.

יש לציין כי אותו עשיר היה ירא שמים ובעל צדקה, והבין את טעותו והגיע לאבא והתנצל שלא הבין את כוונת הבקשה, וחשב שמדובר להיכנס כשותף, ולא כהלוואה. וביקש והתחנן שימחל לו ויברכו שיחזור לאיתנו, אך אבא סירב לברכו מטעמים מסויימים, ורק לאחר כחמש שנים אמר "הוא כבר נענש מספיק" וברכו - ואכן חזר להצלחה.

האם הסביר פעם את הנהגתו לבקש מהציבור הפוקד את ביתו לגדל זקן או להסיר את השעון, או להאריך את השרוולים וכן על זה הדרך? האמת שפעם שאלתי אותו, מדוע הוא אומר לאנשים לקבל על עצמם דברים שכל כך קשה להם? והסביר לי שכאשר אדם זקוק

אבל בכל דבר נבע ממה שהיה עמל בכל כוחו, למשל, הקונטרס 'קרני חגבים' שכתב והדפיס בתוך 'שיח השדה', התפרסם מאוד בזכות המעשה עם החגב, אבל הציבור לא ידע את האמת שמאחורי הסיפור, מתייחסים לזה כאל מופת שמימי ותו לא. אך האמת היא שהמופת הזה לא בא מאלי... צריך לדעת שקודם להופעת החגב, הוא עמל ויגע הוא טרח לברר את הדין ואת המציאות כפי כוחו, ואף טרח לקחת ספרי טבע משכניו משפחת רייכמן שהאמא היתה מורה לטבע, ממילא לאחר העמל הזה התקיים בו יגעת ומצאת עם המופת של החגב, כי 'נפש עמלה עמלה לו'.

כשמדברים על הספרים ראוי לציין את מידת האמת שלו. במשך השנים קיבל אלפי מכתבים עם הערות על ספריו, מתלמידי חכמים ופוסקים ואף מאברכים ובחורים. כל הערה הוא בדק לעומקה, ובאם ראה שאכן יש מקום לתקן, היה מודה על האמת ומתקן מיד, ולא משנה מי הוא המעיר.

ואחרי מצוותיך תרדוף נפשי

הזכרתם קודם את שלוות הנפש וחוסר ה'נערווין', אבל כל זה השתלב עם דקדוק ההלכה?

דקדוק ההלכה שלו היה באמת נדיר במיוחד, כל סעיף קטן, כל 'ענין', כל מנהג הקפיד ודקדק עד מאוד ללא ויתור בשום מצב. ידענו תמיד שכל תנועה ותנועה שלו מחושבת על פי ההלכה. ממש כספר הלכה חי. התפרסם כבר המעשה שכמה ימים לפני פסח לא מצא את הלולב שלו מסוכות, שנהג לשרוף בשריפת חמץ, לאחר שחיפש שוב ושוב ולא מצא, חשש שמא נזרק בטעות לאשפה, וירד מביתו לחפש בפח האשפה בשעת לילה מאוחרת כשכבר הגיע לגיל גבורות! וזה בשביל מנהג שריפת הלולב.

אי אפשר למנות את כל הדקדוקי הלכה, אבל אפשר לציין אפילו את כיוון הרגליים בתחילת תפילת שמונה עשרה בכל תפילה גם בגיל 90 ומעלה כשנעמד לשמונה עשרה הסתכל על רגליו לראות שהם מכוונות כי כך נפסק בהלכה, כך כיוצא באלו כל פעולה הייתה סעיף קטן בהלכה.

פעם שמתי לב שהוא נוהג לומר בקריאת שמע 'קל מלך נאמן' לפני שאומר 'שמע ישראל' שאלתי אותו מדוע אומר קל מלך נאמן בציבור? (שהרי להלכה נפסק, שכל ששומע מהש"ץ ה' אלוקים אמת - שמיעת תיבות אלו הן במקום אמירת 'קל מלך נאמן'). והוא השיב לי, שמכיון שאינו שומע את השליח ציבור כשחוזר ה' אלוקים אמת, אומר בעצמו 'קל מלך נאמן' בכדי להשלים לרמ"ח תיבות כידוע. והוסיף שכן נהג מרן החזו"א זצוק"ל.

והנה, פעם אחת ראיתי בתפילת מעריב, שלקראת סוף קריאת שמע הוא פסע ממקומו שבאמצע בית הכנסת, לכיוון עמוד החזן, ולאחר זמן קצר שב למקומו, כששאלתי אותו לאחר התפילה מדוע עשה כן, השיב ששכח לומר 'קל מלך נאמן', לכן התקדם כדי לשמוע את הש"צ חוזר על תיבות ה' אלוקים אמת... עד כדי כך היה דקדוק ההלכה אצלו.

הבריות. אדרבה היה נעים שיחה, תמיד הלך להשתתף בשמחות של המשפחה ומכרים ולא קיפח אף אחד, כפי שאמרנו גם שיחק עם ילדיו כשהיו קטנים, והאכיל את הנכדים והנינים כשהגיעו לביתו בזמן שאכל... אך רגע מבזבז לא היה כלל! כל רגע פנוי היה מנוצל ללימוד, בריכוז אדיר ללא יחס לכלל הפרעה שהיא מצידו. לפעמים אנשים היו מתפללים על בני הבית שמדברים לידו בקול על עניינים שונים ולא חוששים להפריע לו בלימודו, אבל באמת הוא לא שמע כלל והרגיל עצמו ללמוד בעומק העיון גם כאשר מסביבו יהם הסער.

הלוך להרגיעו

אולי השאלה לא במקום... אך בכל זאת אם יורשה; אם מרן זיע"א היה עמנו היום, מה הוא היה אומר לציבור השרוי באבל ובמבוכה, אנשים שאמרו בצילו נחיה מתקשים להפנים שהוא אינו עוד עמנו מה יש לומר להם?

(מתנער בנחרצות): השאלה לא במקום, כי אין אתנו יודע עד מה הוא היה אומר... אך זאת אפשר לומר בבירור, שמפחד ומבוכה לא יצא שום דבר טוב. האבא הכ"מ היה מרגיע את הציבור, זה מה שתמיד עמד לנגד עיניו. במלחמת המפרץ התפרסם כמי שאמר שלא לחשוש וכו' הוא הסביר את דעתו שהפחד והדאגה מזיקים יותר מהמלחמה עצמה, וחש שעליו להרגיע את הציבור, זאת כמובן לצד מה שאחזי שיש הגנה על בני ברק הן מכח ברכת ה'חזון איש' והן מכח התורה עצמה, וכפי שהתבטא "אנשים לא רואים אבל בני ברק מכוסה במטריה של דפי גמרא"...

היה פעם מעשה עם אחד ממקורביו, שאירעו בביתו כמה אסונות בזה אחר זה, ולבסוף אף פרצה שריפה שכלתה ממון רב, והגיע לשאול את האבא הכ"מ מה לעשות? למה יש כל כך הרבה אסונות בביתו. השיב לו האבא: 'העולם אומר שאחרי שריפה מתעשרים, יהיה לך הרבה כסף'... שאלתי אותו לאחר שהשואל הלך מדוע באמת אמר שזה שום דבר, והלא דבר הוא האסונות הרבים שפקדו אותו! והשיב לי "ראיתי שהוא מאד לחוץ ומודאג, אז רציתי להרגיע אותו, אם אני יגיד לו לפחד זה לא יעזור לו כלום"...

אכן נכון שאין אתנו יודע עד מה, ואי אפשר לדמות מילתא למילתא, אבל הכלל הוא שמפחד לא יצא שום דבר טוב, צריך להנחות אותנו, ומה לעשות ומה לתקן יש לנו את גדולי ישראל שיבדלחט"א לא אלמן ישראל דור דור ומנהיגיו, עד ביאת משיח צדקנו בקרוב. י"ש ר כוה.

(הרב גרשון טברסקי, מתוך מוסף יתד נאמן ערב פסח תשפ"ב)

לישועה הוא צריך להראות להקב"ה שהוא מוכן לעשות משהו, איזה חיזוק, איזה קבלה טובה, וככל שמקבל על עצמו דבר שקשה לו יותר, הרי שיש סיכוי יותר טוב שהישועה תגיע.

פעם אמר לי "אנשים מוכנים למות ולא לגדל זקן!" יש כאלו שחושבים שסתם אמר כלאחר יד "תגדל זקן", בלי להבין את המשמעות של זה, כשאמר את זה לאנשים הרחוקים מעולמה של תורה, או שגרים בחו"ל במקומות שלא נהוג כלל לגדל זקן, אבל באמת הוא ידע היטב מה שאומר, ופעם לאחר שיצאו האנשים מהחדר אמר לי: "הם כמעט התעלפו כשאמרת להם לגדל זקן"... כלומר הוא הבין היטב מה אומר ולמי, ואעפ"כ לא נמנע מזה, כי אחז שזה מה שצריך לומר וזה יקרב את הישועה שלהם.

מידות טובות; ניצול הזמן

כמובן שאי אפשר לסכם את גדלותו, אך בכל זאת מה אפשר למדוד בשעליו ולערוך לו כדבר שהיה בולט מאד בדמותו? לא באנו חס ושלום להגדיר הגדרות, אבל לעניות דעתי יש שתי נקודות עיקריות שעליהן יש לתת את הדעת, וזה גם מה שכל אחד ואחד יכול להתחזק, לקבל על עצמו להתחזק ולהשתפר ובוודאי שיהיה זה לעילוי נשמתו הטהורה:

נקודה אחת היא המידות. יש הרבה תלמידי חכמים מופלגים, יש הרבה 'מתמידים' ויש הרבה 'דענים', אבל בעלי מידות במדרגה כמו שלו, מסופקני אם יש בנמצא. היה מעביר על מידותיו באופן מבהיל, גם לאנשים שפעלו בניגוד לדעתו, גם אנשים שפגעו בו, את כולם קיבל באותה סבלנות ואורך רוח. קשה לנקוב בדוגמאות מטעמים מובנים, אבל אני יכול להעיד על כך, שלא הסכים גם שאחרים יגידו משהו או יגערו באלו שהיה צריך לגעור בהם, אלא העביר על מידותיו. (מלבד כשזה הגיע להלכה, לדעת מרן החזו"א, בשביעית וכדו' בזה לא מחל ולא ויתר ועמד בתוקף על דעתו).

זה מלבד הסבלנות לכל אחד ואחד, בכל גיל וגיל, לקטן כגדול היה מקשיב קשב רב, אף לשאלות של מה בכך, גם לטרדנים שהיו מגיעים לא פעם, את כולם שמע ולכולם התייחס בחיוך ונתן מענה. אגב, פעם אמר לי מדוע הוא משיב לכל המכתבים גם לילדים קטנים ממש. היו מקרים שקיבל מכתבים מילדים בכתה א' ואף להם השיב, ואמר לי, כי הוא רואה בזה משום מצות חסד, ושיש בזה עידוד רב למי שמקבל תשובה להמשיך ולכתוב דברי תורה.

נקודה נוספת היא ניצול הזמן. מאז ומעולם הקפיד ביותר לנצל את הזמן בכל רגע ורגע ללימוד תורה וקיום מצוות. חשוב להבין, אין הכוונה שהוא רץ ברחוב מהר לכולל, או שלא היה מעורב עם

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

שלמענו עומד כבוד תורתו כל ימיו, ואנו אין לנו למי לפנות, כלומר שדעתו הוא לנו לעינינו, הוכרחנו לפנות אל כבוד תורתו...
התייחסות אחרת במכתביו של רבינו עולות גם בשנים מאוחרות יותר, כאשר כבר כמעט ולא נתעסק בכך, עם זאת בקיאותו הרבה בתחום הכשרות העלתה על שולחנו את מרבית סוגיות הכשרות שנידנו על ידי הבד"ץ של העדה החרדית, כשהוא נדרש להביע בהן את חוות דעתו.

את הבנתו המיוחדת בענייני כשרות כבר זיהה הגאון מהרי"ץ דושנסקיא זצ"ל שסמך עליו את ידיו גם בתחום הכשרות, ואף הסתייע בו בעת אפיית המצות, וכעדות רבינו על עצמו כפי שסיפר בשנת תשכ"ד: "כמה פעמים הזמין אותי מרן רבינו זיע"א, להיות נוכח אתו בעת אפיית המצות. מרן רבינו זיע"א נהג לישב אצל האופה בשעה שהכניס והוציא את המצות ואמר כי כאן צריך את ההשגחה הכי גדולה..."

(מתוך הספר 'אבי ההוראה')

השמיטה שחלה אז, וכן בעקבות המחסור החמור ששרר בארץ, ועוסקות בין היתר במוצרי בירה ותוצרת ריבה וכן בנוגע לקמח תפו"א, מוצרי חלב ועוד.

מומחיותו של רבינו בענייני כשרות חרגה הרבה מתחומי ארץ ישראל, וקהילות שונות מחוצה לארץ היו מחלות את פניו כדי שידריכם אודות כשרות מוצרים המיוצרים בארץ, והיו מבקשות הימנו הכוונה ועצה בענייני הכשרויות השונות. אחד מאלו הוא מכתבו של הגאון רבי חיים ירחמיאל גרינפלד זצ"ל, אב"ד 'קהל ישראל' בוינה, מחנוכה תשי"ט, בו מבקשו לשמוע את דעתו על המפעלים 'שמן', 'צהר' ועוד. כמו כן, מתעניין הוא כיצד ניתן להשיג מצות לפסח בהשגחת בד"ץ 'חוג חתם סופר' שרבינו היה ממקימיו. את המכתב חותם הרב גרינפלד זצ"ל בהתנצלות, שיש בה כדי ללמד על מעמדו הרם של רבינו כבר בעת ההיא: "יודעים ויודעים אנו שכבוד תורתו מוטריד מאד בעבודתו הקדושה, ובאמנה צר לנו מאוד להפריעו בבקשתנו, אבל בהיות והוא דבר של חיזוק הדת, דבר

המשך מעמוד 12 | הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א

וגם לבעל יש תפקיד חשוב. הוא שב מבית המדרש, מלא וגדוש בתורה. על מה ישוחח עם אשתו? הרי לא שייך לחזר אתה על הסוגיה... הוא יכול לדבר איתה דברים בטלים, פטפוטי סרק, לשון הרע ורכילות. אבל אפשר גם אחרת. הרי יש עניינים שגם אשה יכולה ואף צריכה ללמוד, בעיקר הלכות הקשורות לבית. אפשר לנצל את הזמן וללמוד יחד את ההלכות הללו.

מסופר על רבה של ירושלים, מרא דארעא דישראל, חכימא דיהודאי רבי יוסף חיים זוננפלד, שהיה נוהג ללמוד עם הרבנית שלו הלכות בשר וחלב, תערובות, מליחה, הלכות שבת וכיוצא בזה. עם הזמן היא נהייתה בקיאה גדולה בהלכות אלו. כשהיו באים לביתם לשאול שאלת רב, היא ידעה להשיב בעצמה... היא, כמוכן, לא עשתה זאת, שהרי זהו תפקידו של הרב. אבל כשהייתה שומעת את פסקו של הרב, הדברים לא היו זרים לה, היא ידעה להכיר את גדלותו בתורה, ועל ידי כך כבודו גדל בעיניה.

(מתוך הספר 'משכני')

הקב"ה בוחן כליות ולב, הוא יודע להעריך בדיוק נמרץ את השכר המגיע לאדם על לימוד התורה שלו. מה שמגיע - מגיע, ועל מה שצריך לנכות לו - מנכים.

ומה לגבי האשה? מה שהבעל פגם בלימוד שלו אינו נוגע אליה. היא הרי שלחה אותו כדי ללמוד תורה בשלמות, בלי שום דופי ופגם. לכן, השכר שלה - מושלם.

אם כן, במקרה כזה, שכרו של מי רב יותר? הווי אומר, של האשה! אך בזה לא מסתיים חלקה של האשה. גם כאן חל הכלל של "חכמות נשים בנתה ביתה ואיולת בידה תהרסנו". אשה רואה שבעלה אינו ממלא את כל זמנו בתורה. היא יכולה להראות לו פנים זעופות ולצוות עליו שילך לבית המדרש. הוא מרגיש שהתחתן עם משגיח, לא עם אשה... במקום להשיג את המטרה הרצויה, היא משיגה את ההיפך. אשה חכמה יודעת להשיג את שלה בחכמה ובפיקחות. במקום לבקר אותו על מה שאין בו, היא תשבח אותו על מה שיש בו, ועל ידי כך תיצור אצלו את השאיפה לעלות ולהתעלות.

המשך מעמוד 22 | הרב בנימין בירנצוויג

כך דיבר הצדיק... לנו ברור כי כשבא צדיק נשגב זה שזכה לגילוי אליהו [כמובא בהקדמה ללב אליהו], לעולם העליון, קיבלוהו זקני ארץ במאור פנים ובשמחה והזמינוהו לכבדם בנוכחותו, אז אמנם נודע כי ההערכה לא הדביקה את האמת של עלמא דקשוט. אבל הצדיק כך חשב כך חשש כך חי וכך חניך! עשה עצמן כמדבר!

שם תיקבע ההערכה האמיתית, שם ייודע אם יש כיסוי ל"נודע בשערים בעלה".

וכשנזכרתי בכך ויישמתי את הדברים ביחס אלי, מה מאוד נעצבתי, כי מי כמוני יודע שאולי שם יתגלה הכל, יתברר כי האדרת תפורה ומחוייטת הרבה למעלה ממידות...

ואז נעצבתי מאוד, קשה היה לי להתגבר, ודמעה אמנם לחלחה את עיני...

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצוויג, כתבו ל: 7622500@gmail.com

"ענה לו המדקדק בהלכה טענה ניצחת: "פוק חזי מאי עמא דבר... אני מסתובב בשווקי ארבעת המינים בימים שלפני חג הסוכות ואני רואה אנשים לוקחים את האתרוג שאותו הם יענעו רק פעם אחת לקיים מצוות עשה דאורייתא ועוד שש פעמים לקיים מצווה מדרבנן, והם בודקים אותו מכל הצדדים, עם זכוכית מגדלת ומתחת לפנס עם תאורה חזקה, והולכים לרב שיבדוק שוב ושוב, ובוחנים עוד פעם ועוד פעם ומחליפים לאתרוג אחר ושוב בודקים ובודקים ובודקים, וכל זה בשביל מצוות עשה דאורייתא שיקיימו באתרוג פעם אחת בלבד ושש פעמים מצוות מדרבנן.

"את התפילין האלו הבן שלי יניח כדי לקיים מצוות עשה דאורייתא, לא פעם אחת ולא שש פעמים. הוא יקיים איתן את מצוות הנחת תפילין, שיש בה שמונה מצוות דאורייתא ארבע בתפילין של יד וארבע בתפילין של ראש, כל ימי חייו! שמונים שנה ויותר. האם הפרשיות הללו לא שוות שנבדוק אותן שבע שעות???"

"אני יכול לומר לכם", מסכם הרב גרין את דבריו, "שהסיפור הזה ששמעתיו מפי רבי משה אורי בלוי, נתן לי הסתכלות חדשה על הנושא של תפילין והיחס שצריך להיות ללימוד ההלכות שלהן. זאת מצוה שבקלות אפשר לפספס אותה חלילה וחס לכל החיים, אם התפילין לא נכתבו כהלכה ולא נתפרו כהלכה.

לא זו בלבד, אלא שלימוד התפילין יש בו זכות גדולה מאוד, כי מצוות תפילין היא אחת המצוות היסודיות והבסיסיות ביותר, ומעלתה גדולה עד מאוד.

"כמו שאנו רואים שחז"ל הקדושים הגדירו את מי שאינו מניח תפילין כ'פושעי ישראל בגופו', זה תיאור נורא ואיום ויש מחלקה מיוחדת בגיהנום עבור מי שאינם מניחים תפילין, כמובא בגמרא בתענית דף יז.

"הרי רבינו החפץ חיים כותב בחיבורו 'ביאור הלכה' בתחילת סימן לב, שבתחילה אדם לובש ציצית והוא מכסה את עצמו בכיסוי של מצוה, ולאחר מכן על ידי התפילין הוא מקשר את עצמו בקשר הייחוד והקדושה!!!

"מה גם שבלי קשר לנושא התפילין דווקא, אלא לכל נושא באשר הוא, יש עניין גדול של לימוד דבר בשלמות. אנחנו לומדים את חלק אורח חיים של השולחן ערוך, יש לזה חשיבות גדולה שנלמד אותו מקצה לקצה בלי דילוגים ובלי השמטות.

"ידוע מה שאומרים צדיקים שהיצר הרע מתלבש בכל כוחו על אנשים העוסקים בתורה, כדי למנוע מהם לסיים מסכתות, ואף רמזו זאת בשמו שהוא בראשי תיבות 'סיום מסכת אין לעשות'.

"ראיתי מובא בשמו של המשגיח מקמניץ הגאון רבי משה אהרן שטרן, שהיה אומר שהשלמות של יהודי זה להתחיל ולגמור דבר, בלי דילוגים. הוא היה אומר שהסיום של דבר אחד, נותן משנה כח וחזקו עצום להתחיל ולסיים גם את הלימוד הבא, ולכן יש חשיבות עצומה שלא לדלג שום דבר, כי רק על ידי שמסיימים דבר בשלמות אפשר להמשיך הלאה ולהצליח בסייעתא דשמיא.

"ועוד טעם מיוחד כדאי לתת בלימוד של סימן לו וה'משנת סופרים'

הגאון הגדול רבי משה אורי בלוי, מגדולי הרבנים הפוסקים בהלכות סת"ם.

"הגרמ"א בלוי היה כותב בעבר תפילין בעצמו, ומאחר ויראתו קודמת לחכמתו והוא ידוע כבקי בשולחן ערוך וכמומחה מיוחד במינו להלכות סת"ם, היה כמובן ביקוש גדול לתפילין שהוא כתב וגם המחיר היה בהתאם.

"כך נוצר מצב שהמדקדקים הגדולים ביותר היו עומדים בתור אצל רבי משה אורי ומבקשים לקנות ממנו תפילין, והוא מצדו היה משקיע מאמץ רב וכותב במתינות גדולה ובדקדוק עצום כדי להוציא מתחת ידיו תפילין שתהיינה מהודרות לפי כל הדעות ועם כל ההידורים הנדרשים.

"הגיע אליו מדקדק אחד גדול וביקש שיכתוב פרשיות לתפילין עבור בנו שמתקרב לגיל בר מצוה, והגרמ"א בלוי אכן הסכים וישב לכתוב פרשיות לתפילין בהידור רב ובדקדוק הלכה על קוצו של יוד, כפשוטו של הביטוי הזה.

"לאחר שסיים את כתיבת הפרשיות עבר עליהן והגיה אותן בהגהה כפולה ומכופלת, ואף מסר למגיה נוסף ולהגהה במחשב ואחרי כל הבדיקות והחקירות לא נמצא בפרשיות אלו אפילו סרך של שאלה, ממש פרשיות שנכתבו בהידור מושלם.

"משראה כי טוב, פנה הגרמ"א בלוי לאותו יהודי שהזמין את הפרשיות והודיע לו שהוא יכול לבוא לקחתן ושמשמים זיכו אותו בפרשיות יוצאות דופן בהידור שלהן, עבור בנו חביבו שיוכל להניח בבר מצוה תפילין מהודרות באופן יוצא מן הכלל.

"הגיע האבא, שילם ממיטב כספו ולקח את הפרשיות המהודרות בדחילו ורחימו, התיישב בביתו והחל להגיה אותן בעצמו.

"כעבור ימים אחדים הוא חוזר לרבי משה אורי בלוי ובידו הפרשיות. רבי משה אורי לא הביין מה אירע, אבל אותו יהודי אמר שלא נעים לו, אבל הוא מבקש שרבי משה אורי יכתוב לו פרשיות חדשות, כי אלו שבידו... יש בהן פגם קטן ואינן עולות בקנה אחד עם ההגדרה של 'תכלית ההידור'.

"רבי משה אורי התפלא מאוד. הרי הוא עצמו בדק את הפרשיות שוב ושוב וגם העביר להגהה של מגיה נוסף ולבדיקת מחשב. אבל מגיע יהודי וטענה בפיו, התיישב רבי משה אורי, בחן את הפרשיות, הקשיב לטענתו של הלקוח ומצא כי נכונים דבריו. האיש מצא באחד הרווחים בין האותיות שהרווח אינו כראוי ויש כאן מקום של שאלה. "כמובן שרבי משה אורי הסכים מיד לכתוב פרשיות חדשות, אבל הוא לא הצליח להבין כיצד אירע שהוא והמגיה הנוסף לא מצאו את הרווח הבעייתי הזה כשהגיהו את התפילין.

"השיב לו אותו יהודי בשאלה: כמה זמן אתם חושבים שהשקעת בבדיקת הפרשיות?," השיב רבי משה אורי שהגהה של פרשיות בצורה יסודית אורכת כחצי שעה... אולי קצת יותר.

"הגהתי את התפילין במשך שבע שעות במצטבר", סיפר הלקוח, ורבי משה אורי לא הבין: "למה אתה מגיה תפילין שבע שעות? מי עושה דברים כאלו?..."

הציבור ולכן חייבים להכריע לכאן או לכאן ולהמשיך הלאה. "לכן האריכו הפוסקים בהלכות אלו, כדי שבכל ציבור יהיו אנשים שבקיימים לפחות בחלק הבסיסי של ההלכות הללו, ויוכלו להכריע בעניין גם אם הם אינם מורי הוראה מוסמכים, כי הרי אין מישהו שכן יכול להכריע אז לפחות יעשה זאת מי שלמד היטב את סימן לו וכדו'. ולכן חשוב מאוד שכל אחד ילמד ויהיה לו לפחות מעט מושגים בהלכות חשובות ונחוצות אלו.

"אז כדי שנדע איך להתייחס לתפילין, כדי שיהיה לנו מושג בכלל מה אנחנו רוצים לבדוק כשאנחנו מחזיקים ביד את התפילין של הילדים שלנו, אנחנו צריכים וחייבים ללמוד את הלכות תפילין ביתר שאת וביתר עוז, ובסייעתא דשמיא נזכה להתחיל ולסיים את כל ארבעת חלקי השולחן ערוך שוב ושוב ושוב".

שלאחריו, ראיתי בספר 'שערי אפרים' שעוסק בהלכות קריאת התורה, הוא כותב דבר מאוד מעניין: בכל הפוסקים אנחנו רואים שהם מאריכים מאוד, יותר מהרגיל, בהלכות של צורת האותיות והלכות קריאת התורה. גם המשנה ברורה חיבר קונטרס מיוחד והוסיף אותו על המשנה ברורה. הוא לא עשה זאת על שום סימן אחר בשולחן ערוך אלא רק על סימן לו שעוסק בצורת אותיות, והלא דבר הוא.

מסביר ה'שערי אפרים', שברוב ההלכות האחרות אפשר לפנות לרב ולשאול אותו, או לפתוח ספר ולעיין. אבל כשהציבור קוראים בתורה ופתאום מתעוררת בעיה, אי אפשר לעצור את הכל וללכת לחפש רב שיפסוק או לפתוח ספרים ולעלעל בהם. הציבור מחכה והספר תורה עומד פתוח על הבימה, אין זה כבוד התורה וכבוד

המשך מעמוד 15 | הג"ר אברהם מרדכי מלאך שליט"א

ועומדת ומצפה לרגע שהיא תוכל לחבק אותי ולעטוף אותי בשמיכה החמה.

המראה הנפלא הזה, הידיעה הזאת שאמא שלי כל כך אוהבת אותי וכל כך דואגת לי, זה מה שחיים אותי בקור הנורא הזה. זה מה שאפשר לי לשרוד ולעבור את הלילה הקפוא מבלי להישבר.

יהודים יקרים, הקשיבו היטב: הילדים שלנו עומדים לעבור נהרות קפואים. הם נמצאים בעולם שיש בו הרבה יותר מאגם אחד קפוא. הרוחניות שלהם תעמוד במבחנים קשים מאוד בימי הנעורים וכל ימי חייהם, אנחנו חייבים לדאוג לכך שהם ידעו שאנחנו עומדים על שפת האגם עם עששית ושמיכה, שהם ירגישו את האהבה שלנו, את האכפתיות שלנו, את הדאגה שלנו אליהם, וזה מה שיחזיק אותם בסייעתא דשמיא בזמנים הקשים שעוד צפויים לבוא עליהם.

נענה החיד"א ואמר לו: "שמעו אוזניך מה שפיך מדבר. הקומקום שעומד על יד האש נשאר קר, אבל עששית אחת שמוחזקת בידי אמא מודאגת, העומדת על שפת האגם בלילה קפוא, מחממת את האגם כולו??? מהר שקול את הכסף לידי הנער כפי שהתחייבת, ואל תעשוק את כספו!!!".

פני העשיר חפו והוא נאלץ לשלם לנער את כל הכסף כפי שהתחייב מראש.

מספר החיד"א שלאחר מכן שאלו את הילד הזה: כיצד הצלחת לעמוד לילה שלם באגם קפוא? איך נשארתי על עמדך כל הלילה ולא קפאת למוות?

נענה הילד ואמר: הקור פילח את בשרי והקפיא את עצמותי, אבל בכל פעם שעמדתי להישבר או להתעלף מחמת הקור, הסתכלתי אל שפת האגם וראיתי את אמי היקרה מחזיקה בעששית ובשמיכה

המשך מעמוד 23 | הרב ישראל ליוש

החפץ חיים שמע ושקט וכנראה שהודה לנו על עובדה זו.

רבו העובדות והמעשים על רוח קדשו של מרן ה'חפץ חיים', די לנו בזה שפעם חתנו הגאון רבי מנדל זאקס זצ"ל אמר לו: "אומרים עליך שיש לך רוח הקודש..." וסיפר לו כמה דברים שקרו באותו שבוע, ומרן ה'חפץ חיים' הגיב: "ברוך ה' הקב"ה חנן אותי בדעה ישרה..." לשון זה נכתב על רוח הקודש.

מסופר שאנשי גרודנא רצו שמרן ה'חפץ חיים' יכהן כרב בעירם והלכו לשאול בעצת רבו הגאון רבי נחום מהורדנא זצ"ל, אמר להם רבי נחום: "אברך שיש לו עסקים עם אליהו הנביא, אתם רוצים שיהיה רב בעירכם?!"

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

אחד הספסלים. ראיתי שרבי נחום סוגר הדלתות ומסתכל אנה ואנה לראות שאין שם איש, אז הלך לתיבת ה'שמות' והוציא משם איזה ספר וישב על יד הבימה ולמד בדבקות עצומה עד שלפתע ראיתי אש מתלקחת שמקיפה אותו... נרעדתי בכל גופי... ראיתי שאין זו אש טבעית ורציתי לברוח משם, אך הדלתות היו נעולות, נאלמתי דומיה שלא יבחין בי...

רבי ברוך בער העיר לרבי שלום: "זה שרבי נחום זכה ל'עמודא דנורא' אין כל כך פלא, אך זה שהחפץ חיים זכה לראות זאת בהיותו אך בן ט"ו שנה זה פלא גדול..."

רבי שלום המשיך לספר שכששמעו התלמידים שרבים מרן החפץ חיים עקב אחרי רבו, סיפרו לו שגם הם עקבו אחריו פעם וספרו לו מה שראו: 'פעם אחת הלך הרבי, החפץ חיים, לתוך היער, עמדנו מרחוק וחיכינו לראות מה יעשה שם הרבי, וראינו שהרבי לקח מקל ועשה חריץ עגול בארץ, ונעמד בתוכו ואמר: 'רבונו של עולם איני יוצא מכאן עד שתענה לי...' ואחר זמן מה יצא החפץ חיים מהיער וגול.

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

◆ היכן מיקומה של הלולאה בתפילין של יד?

◆ האם ניתן להניח את התפילין של ראש לכל אורך שיפוע הקדקוד?

◆ האם דין 'אָטָר יָד' נקבע לפי טבע האדם או לפי הרגליו העכשוויים?

הקשר והקשירה בתפילין של יד

- בתפילין של יד, בצידו הימני של ה'בֵּית', עושים קשר ובו צורת האות 'וד'. ויש להקפיד שהקשר יהיה צמוד לבית במשך כל שעת ההנחה. ויש שכתבו, שצריך להקפיד על כך אף בזמן שהתפילין מונחות בנרתיקן.
- את התפילין של יד, קושרים לזרוע על ידי השחלת צידה האחד של הרצועה, בלולאה הנעשית בצידה השני בנקודת היציאה של הרצועה מהמ'עברתא'. יש מן הראשונים שכתבו, שמיקומה של הלולאה הוא בצידו הימני של ה'בֵּית', ויש אומרים, שמקום הלולאה הוא בצידו השמאלי של הבית.

מקום הנחת תפילין של ראש

- את התפילין של ראש, צריך להניח באזור צמיחת השיער, וכל ה'בֵּית' של התפילין, צריך להיות מונח באזור זה. וצריך להניחו במקום בו ישנם שורשי שיער, ולא במקום שבו נמשכות השערות על גבי המצח. ומי שנשרו שערות ראשו בשטח המכוון כנגד בין העינים, ניח את התפילין במקום בו היו שורשי השיער טרם נשירתו. ובצד האחר - כלפי מעלה - יש אומרים, שניתן להניח את התפילין על כל שיפוע הקדקוד; ויש אומרים, שאין להניח מעבר לקו החצי של שיפוע הראש. ולכתחילה, יש לנהוג כדעה השניה, ולהקפיד שה'בֵּית' יהיה מונח כולו בתוך השטח שבין תחילת שורשי השערות לבין קו החצי של שיפוע הראש.

- מקום הנחת קשר התפילין של ראש, הוא באזור צמיחת השיער שבחלק העליון של אחורי הראש. ולכתחילה, יש להניח את עיקר הקשר מתחת לשיפוע הקדקוד, מעל ל'גומה' שבתחתית הגולגולת.

מהלכות רצועות התפילין

- בתפילין של ראש, צריך לכתחילה שהחלק הימני של הרצועה יגיע עד הטבור, והחלק השמאלי יגיע עד החזה; ויש אומרים -

שהחלק הימני יגיע עד מקום המילה, והחלק השמאלי יגיע עד הטבור.

- את הרצועה בתפילין של יד במקום ההיקף של הראש, ואת הרצועה בתפילין של יד במקום המקיף את הזרוע לקשירת התפילין, יש להניח כשצידן השחור כלפי חוץ. וראוי להקפיד על כך אף ב'יתר חלקי הרצועות.

מהלכות הנחת תפילין

- לדעת רוב הראשונים, התפילין צריכות להיות מונחות ישירות על היד ועל הראש, וחציצה ביניהן לגוף האדם פוסלת את הנחת התפילין; ואף אם החציצה היא רק כנגד 'משהו' משטח התפילין. ויש להחמיר שלא תהיה חציצה גם במקום שבו הרצועה מקיפה את הראש, וכן במקום בו היא מקיפה את היד לקשירת ה'בֵּית'; אולם, במקרים מסוימים ניתן להקל ולהניח את הרצועה על גבי חציצה.

- מי שראשו חבוש במקום הנחת ה'בֵּית' של התפילין, ואם יסיר את התחבושת לצורך הנחת התפילין, יגרום הדבר לכאב או לחולי - רשאי להניח עליה את התפילין.

- מי שנקטעה ידו השמאלית, ולא נותר בה מקום הראוי להנחת התפילין, הריהו פטור מהנחת תפילין; ויש אומרים שיניח על יד ימין, ללא ברכה.

דין 'אָטָר יָד' בהנחת תפילין של יד

- 'אָטָר יָד', שעושה את רוב פעולותיו ביד השמאלית - מניח את התפילין של יד על היד הימנית. וה'שולט בשתי ידיו', דהיינו, שפועל בשתי ידיו בשווה, מניח על היד השמאלית.

- הכותב בידו האחת, ואת שאר הפעולות עושה ביד האחרת - נחלקו הפוסקים על איזו יד יניח את התפילין.

- מי שבטבעו אינו אָטָר יָד, והרגיל את עצמו לעשות את רוב פעולותיו בשמאל, או להיפך - נחלקו דינו נקבע לפי המציאות העכשווית, ולא לפי טבעו המקורי.